

BETTER COOPERATE!

SE ENTREPRENEURSHIP PROGRAMME

Naziv projekta: Bolje sarađujte! Obrazovanje kroz i do vrednosti društvene / socijalne ekonomije kao načina jačanja društva

Finansirano sredstvima Evropske unije. Izneti stavovi i mišljenja su stavovi i mišljenja autora i ne moraju se podudarati sa stavovima i mišljenjima Evropske unije ili Evropske izvršne agencije za obrazovanje i kulturu (EACEA). Ni Evropska unija ni EACEA ne mogu se smatrati odgovornim za njih.

Broj projekta: 2023-1-PL01-KA220-YOU-000158100

Sadržaj

Modul 1 – Socijalna ekonomija i primat vrednosti nad profitom	4
Scenario lekcije: Početni nivo	4
Scenario lekcije: Srednji nivo	7
Scenario lekcije: Napredni nivo	11
Modul 2: Socijalna ekonomija i nejednakost	15
Scenario lekcije: Početni nivo	15
Scenario lekcije: Srednji nivo	19
Scenario lekcije: Napredni nivo	23
Modul 3 – Lokalni razvoj	28
Scenario lekcije: Početni nivo	28
Scenario lekcije: Srednji nivo	33
Scenario lekcije: Napredni nivo	36
Modul 4 – Digitalna transformacija	41
Scenario lekcije: Početni nivo	41
Scenario lekcije: Srednji nivo	43
Scenario lekcije: Napredni nivo	45
Modul 5 – Društvo koje stari	48
Scenario lekcije: Početni nivo	48
Scenario lekcije: Srednji nivo	50
Scenario lekcije: Napredni nivo	52
Modul 6 – Socijalna ekonomija i klimatske promene	56
Scenario lekcije: Početni nivo	56
Scenario lekcije: Srednji nivo	60
Scenario lekcija: Napredni nivo	63

Modul 1 – Sosijalna ekonomija i primat vrednosti nad profitom

Scenario lekcije: Početni nivo

Potrebno vreme (u minutima)	180 minuta
Potrebni materijali / oprema	<ul style="list-style-type: none">• Tabla i markeri• Projektor i laptop• Materijali sa ključnim informacijama o socijalnoj ekonomiji• Table za postere, markeri i drugi umetnički pribor za grupni rad• Pristup internetu (opciono u svrhe istraživanja)• Sveske i olovke za učenike
Razvijeno znanje i veštine	<ul style="list-style-type: none">• Razumevanje principa i vrednosti socijalne ekonomije (društveni ciljevi, solidarnost, saradnja, jednakost, inkluzija, održivost, demokratsko upravljanje, itd.)• Kritičko razmišljanje i analiza• Timski rad i saradnja• Veštine prezentacije i komunikacije• Kreativnost i rešavanje problema
Scenario lekcije: obim / cilj	Upoznati učenike sa vrednostima i principima socijalne ekonomije, uključiti ih u aktivnosti koje ilustruju ove principe i razviti njihovu sposobnost da primenjuju ove koncepte u stvarnim životnim situacijama.
Ukupno trajanje lekcije	3 sata

Uvod

Ova radionica je fokusirana na razumevanje vrednosti i principa socijalne ekonomije. Radionica je podeljena u dva segmenta/aktivnosti usmerene na teorijsko obrazovanje i praktični rad na razvoju vrednosti koje SE predstavlja. Modul se sastoji od teorijskih predavanja, individualnog i grupnog rada, interaktivnih aktivnosti, terenskog rada i saradničkih projekata kroz koje će studenti steći praktična iskustva i unaprediti svoju kreativnost, kritičko mišljenje, efikasnu komunikaciju, timski rad i saradnju.

Opis aktivnosti obuke

Početak radionice:

Započnite rad tako što ćete pozdraviti učesnike i upoznati sve prisutne. Objasnite svrhu i ishode

učenja treninga. Ukratko objasnite koncept socijalne ekonomije i njen značaj, uvodeći osnovne vrednosti: solidarnost, saradnju, pravednost, inkluziju i održivost. Nakon kratkog predavanja, predstavite učenicima nekoliko uspešnih primera iz oblasti socijalne ekonomije (npr. zadruge, socijalna preduzeća). Uključite kombinaciju globalnih i lokalnih primera kako bi se učenici bolje povezali sa temom. U okviru prezentacije, može se prikazati i kratak video sa primerima inicijativa iz oblasti socijalne ekonomije.

Evaluacija

Učesnici će biti evaluirani na osnovu njihovog angažovanja i učešća u svim grupnim aktivnostima, kako bi se osiguralo da aktivno doprinose i demonstriraju veštine razvijene tokom radionice.

Aktivnost 1: Upoznavanje sa vrednostima i principima socijalne ekonomije

Trajanje: 90 minuta

Cilj: Uvesti učesnike u koncept socijalne ekonomije, njene vrednosti i principe.

Opis: Ova aktivnost je osmišljena da pomogne učesnicima da razumeju osnovne vrednosti i principe socijalne ekonomije, njihov značaj i primenu u zajednici i društvu kroz prezentacije, grupne diskusije i interaktivne vežbe.

Zadatak 1: Razmena ideja i diskusija (30 minuta):

- Napišite osnovne vrednosti socijalne ekonomije na tabli.
- Podelite učenike u manje grupe.
- Svakoj grupi obezbedite radni materijal u kojem su sumirani principi socijalne ekonomije.
- Zamolite svaku grupu da razmisli šta im ove vrednosti znače i da osmisle primere iz sopstvenih iskustava ili zajednica.
- Postavite im sledeća pitanja za diskusiju:
 - Šta za vas znače ovi principi?
 - Možete li navesti primere iz svoje zajednice koji odražavaju ove principe?
- Nakon 10 minuta, neka svaka grupa podeli svoja razmišljanja sa ostatkom razreda.
- Omogućite diskusiju kako biste istakli ključne tačke i zajedničke teme.

Zadatak 2: Interaktivna grupna aktivnost (30 minuta):

- Dodelite svakoj grupi po jedan princip socijalne ekonomije (na primer, jedna grupa se fokusira na solidarnost, druga na inkluziju).
- Zamolite grupe da naprave poster koji objašnjava njihov dodeljeni princip i ilustruje ga primerima ili idejom za mini-projekat (na primer, zajednička bašta, školsko preduzeće, humanitarni događaj, zadruga knjižara itd.).
- Podelite im materijale za ovaj umetnički zadatak i dajte im 20 minuta da ga završe.
- Omogućite grupama da predstave svoje postere ostatku razreda i objasne svoje ideje. Umesto klasičnih prezentacija, organizujte šetnju kroz galeriju, gde učenici izlažu svoje postere po učionici, a ostale grupe ih obilaze i diskutuju.
- Ohrabrite ostale učenike da postavljaju pitanja i daju povratne informacije.
- Vodite diskusiju sa celim razredom o tome kako se ovi principi mogu primeniti u njihovoj školi ili zajednici.

Zadatak 3: Refleksija i deljenje informacija (20 minuta):

- Pružite učenicima smernice za refleksiju (npr. Šta ste naučili o svom dodeljenom principu? Kako možete primeniti ovaj princip u svakodnevnom životu?).
- Zamolite učenike da individualno napišu svoja razmišljanja tokom 10 minuta.

Zadatak 4: Zaključak (10 minuta):

- Sumirajte ključne tačke obrađene tokom lekcije.
- Zamolite učenike da razmisle o onome što su naučili i kako mogu primeniti ove principe u svakodnevnom životu.

Opcione dodatne aktivnosti:

- Organizujte posetu lokalnom socijalnom preduzeću ili zadruzi.
- Pozovite gostujućeg predavača iz socijalnog preduzeća da govori o svojim iskustvima.

Aktivnost 2: Implementacija projekta u zajednici

Trajanje: 90 minuta

Cilj: Upoznajte učesnike sa praktičnom demonstracijom vrednosti SE u zajednici.

Opis: Ova aktivnost je osmišljena da pomogne učesnicima da razumeju i primene vrednosti SE kroz praktičan rad na projektima zajednice.

Zadatak 1: Razmena ideja i diskusija (30 minuta):

- Razgovarajte sa učenicima o lokalnoj zajednici i identifikujte potrebe zajednice u smislu, na primer, ekologije i čistoće u školi/kvartu/gradu. Alternativno, pre časa zamolite učenike da sprovedu brzu anketu u svojoj zajednici kako bi identifikovali potrebe kao domaći zadatak.
- Podelite učenike u manje grupe.
- Zamolite svaku grupu da razmisli o ovim potrebama i razmisli o projektu zajednice kao rešenju.
- Nakon 10 minuta, neka svaka grupa podeli svoje ideje sa razredom.

Zadatak 2: Planiranje (30 minuta):

- Nakon prezentacije organizujte glasanje i izbor najbolje ideje.
- Na osnovu odabrane ideje razgovarajte sa učenicima o planiranju ovakvog projekta.
- Podelite učenike u male grupe i svakoj grupi dodelite zadatke – planiranje lokacije, resurse, logistiku, vreme, osoblje, lokalnu zajednicu/komšiluk, zainteresovane strane (napravite mapu zainteresovanih strana da identifikujete sve uključene strane i njihove uloge).

Zadatak 3: Sprovedenje:

Sprovedite mali projekat u zajednici, na primer fokusiran na čišćenje neke lokacije, podsticanje timskog rada i kolektivnih napora. Podstaknite učenike da dokumentuju proces svog projekta kroz fotografije, video zapise i projektni dnevnik.

Zadatak 4: Refleksija i deljenje informacija (20 minuta):

- Dajte učenicima uputstva za razmišljanje (npr. Da li ste prepoznali neki od principa SE u vašem projektu u zajednici? Kako ste se osećali tokom implementacije projekta?).
- Zamolite učenike da pojedinačno napišu svoja razmišljanja u trajanju od 10 minuta.
- Omogućite sesiju razgovora na kojoj učenici mogu dobrovoljno da podele svoja razmišljanja sa razredom.
- Razmislite o uticaju i saznanjima iz projekta.

Zadatak 5: Zaključak (10 minuta):

- Sumirajte ključne tačke o kojima se razgovaralo tokom lekcije.
- Zamolite učenike da razmisle o tome šta su naučili i kako mogu primeniti ove principe u svom svakodnevnom životu.

Modul 1

Scenario lekcije: Srednji nivo

Potrebno vreme (u minutima)	180 minuta
Potrebni materijali / oprema	<ul style="list-style-type: none">• Tabla i markeri• Projektor i laptop• Materijali sa detaljnim studijama slučaja• Kartice scenarija za igranje uloga• Table za postere, markeri i drugi umetnički pribor za grupni rad• Sveske i olovke za učenike
Razvijeno znanje i veštine	<ul style="list-style-type: none">• Dublje razumevanje principa i vrednosti socijalne ekonomije• Analitičko i kritičko razmišljanje• Timski rad i saradnja• Veštine prezentacije i komunikacije• Rešavanje problema i projektno planiranje• Empatija i shvatanje perspektive
Scenario lekcije: obim / cilj	Da produbi razumevanje učenika o vrednostima i principima socijalne ekonomije kroz analizu, igranje uloga, planiranje projekta i simulacione igre kako bi se poboljšala njihova sposobnost primene ovih koncepata u praktičnim scenarijima.

Ukupno trajanje lekcije	3 sata
--------------------------------	--------

Uvod

Ova radionica je fokusirana na dublje razumevanje vrednosti i principa socijalne ekonomije. Radionica je podeljena na dva segmenta/aktivnosti usmerene na grupne vežbe i praktičan rad kao što su analiza, igra uloga, planiranje projekta i simulaciona igra. Modul se sastoji od diskusije, analize, individualnog i grupnog rada, interaktivnih aktivnosti i saradničkih projekata kroz koje će studenti steći praktično iskustvo i unaprediti svoje analitičko i kritičko razmišljanje, komunikacijske i prezentacijske veštine, timski rad i saradnju, kreativnost, rešavanje problema i planiranje projekata.

Opis aktivnosti obuke

Početak radionice:

Započnite rad tako što ćete pozdraviti učesnike i upoznati sve prisutne. Objasnite svrhu i ishode učenja obuke. Ukratko se osvrnite na osnovne vrednosti i principe socijalne ekonomije (solidarnost, saradnja, jednakost, inkluzija, demokratsko upravljanje, održivost). Objasnite ciljeve današnje lekcije: analiziranje primera iz stvarnog života, uključivanje u igranje uloga kako bi razumeli različite perspektive, planiranje projekta socijalne ekonomije i simuliranje rada učeničke zadruge.

Evaluacija

Učesnici će biti evaluirani na osnovu njihovog angažovanja i učešća u svim grupnim aktivnostima, kako bi se osiguralo da aktivno doprinose i demonstriraju veštine razvijene tokom radionice.

Aktivnost 1: Učenje o vrednostima i principima Socijalne ekonomije putem praktičnih vežbi

Trajanje: 90 minuta

Cilj: Dublje razumevanje koncepta socijalne ekonomije, njenih vrednosti i principa, kao i razvijanje veština rešavanja problema, empatije i poslovnih veština u socijalnom kontekstu.

Opis: Ova aktivnost je osmišljena kako bi pomogla učesnicima da prodube razumevanje principa i vrednosti socijalne ekonomije kroz analizu i diskusiju o stvarnim primerima uspešnih socijalnih preduzeća ili zadruga, izvođenje vežbi igranja uloga u kojima učenici identifikuju potrebe, razvijaju ideje i/ili rešavaju probleme u okviru socijalnog preduzeća, planiranje projekata sa socijalnom svrhom, uključujući sve važne elemente i simulaciju studentske zadruge.

Zadatak 1: Analiza studije slučaja (25 minuta):

- Svakom učeniku podelite detaljan primer studije slučaja o uspešnom socijalnom preduzeću ili zadruzi.
- Zamolite učenike da pojedinačno pročitaju studiju slučaja (10 minuta).
- U malim grupama, neka učenici diskutuju o sledećim pitanjima (15 minuta):
 - Koji principi socijalne ekonomije su prikazani u ovom slučaju?
 - Sa kojim izazovima se preduzeće suočilo i kako ih je prevazišlo?
 - Kako je preduzeće doprinelo zajednici i kakav je uticaj imalo?

- Svaka grupa iznosi rezime svoje analize pred celim razredom.

Zadatak 2: Vežba igranja uloga (30 minuta):

- Podelite učenike u grupe i dodelite svakoj grupi scenario za igru uloga vezan za problem iz oblasti socijalne ekonomije (npr. osnivanje zadruge, rešavanje potreba zajednice, upravljanje konfliktom u socijalnom preduzeću, razvijanje poslovne ideje koja rešava društveni problem).
- Podelite kartice sa scenarijima, koje sadrže osnovne informacije i uloge za svakog učenika.
- Dajte grupama 15 minuta da pripreme svoju igru uloga.
- Svaka grupa igra svoju igru uloga pred razredom (5 minuta).
- Učenici mogu koristiti i online platforme (npr. Zoom breakout sobe) za izvođenje uloga u slučaju hibridne ili nastave na daljinu.
- Vodite diskusiju u razredu o različitim perspektivama i rešenjima predstavljenim kroz igre uloga.

Zadatak 3: Planiranje projekta (25 minuta):

- Zamolite učenike da u svojim grupama osmisle i planiraju mali projekat koji se zasniva na principima socijalne ekonomije (npr. školski program reciklaže, inicijativa za pomoć zajednici, humanitarni događaj).
- Obezbedite plakate i pribor za crtanje kako bi učenici napravili plan projekta koji uključuje:
 - Ciljeve i zadatke
 - Korake za realizaciju projekta
 - Potrebne resurse
 - Potencijalne izazove i rešenja
- Omogućite grupama da predstave svoje planove projekta pred razredom.

Zadatak 4: Zaključak (10 minuta):

- Rezimirajte ključne uvide iz studija slučaja, igara uloga i planova projekata.
- Zamolite učenike da razmisle o tome šta su naučili i kako mogu primeniti ove principe u svom životu.

Opcione dodatne aktivnosti:

- Pratite učenike u realizaciji njihovih projektnih planova i pružite podršku u sprovođenju njihovih ideja.
- Ohrabrite učenike da obave intervjue sa lokalnim liderima zajednice ili socijalnim preduzetnicima kako bi stekli dublji uvid u praksu socijalne ekonomije.

Aktivnost 2: Simulacija rada učeničke kooperative

Trajanje: 90 minuta

Cilj: Dublje razumevanje koncepta socijalne ekonomije, njenih vrednosti i učenje kroz vežbanje principa saradnje, kolektivnog/demokratskog procesa donošenja odluka i zajedničkih koristi.

Opis: Ova aktivnost je osmišljena da pomogne učesnicima da razumeju i primene vrednosti SE kroz praktičan rad/simulaciju studentske zadruge.

Zadatak 1: Razmena ideja, diskusija i planiranje (30 minuta):

- Razgovarajte sa učenicima o konceptu učeničke cooperative / zadruge. Predstavite nekoliko uspešnih primera. Razgovarajte o školi, učenicima i potrebama zajednice.
- Podelite učenike u manje grupe.
- Zamolite svaku grupu da razmisli o ovim potrebama i razmisli o školskoj zadruzi kao rešenju.
- Nakon 10 minuta, neka svaka grupa podeli svoje ideje sa razredom.
- Organizujte glasanje i izbor najbolje ideje.

Zadatak 2: Uspostavljanje (30 minuta):

- Formirajte učeničku zadrugu u okviru razreda, kao što je mali biznis ili projekat (npr. školska prodavnica ili odbor za planiranje događaja).
- Izaberite menadžerski tim i dodelite uloge učenicima.
- Razviti poslovni plan koji se fokusira na saradnju i obostranu korist. Dajte studentima šablon za poslovni plan kako biste osigurali da su pokriveni svi važni elementi.

Zadatak 3: Funkcionisanje:

- Simulirajte rad zadruge, razgovarajte o ulogama i odgovornostima.
- Definišite važne teme za rad cooperative i organizujte sastanak na kome će se odluke donositi demokratski, pri čemu će svaki učenik imati jednako pravo glasa.
- Simulirajte podelu profita ili koristi na pravičan način među učesnicima.

Zadatak 4: Refleksija i deljenje informacija (20 minuta):

- Dajte učenicima podsticaje za razmišljanje (npr. Da li ste prepoznali neki od principa SE u vašoj studentskoj zadruzi? Kako ste se osećali tokom implementacije projekta? Koje su prednosti i izazovi demokratskog upravljanja?).
- Zamolite učenike da pojedinačno napišu svoja razmišljanja u trajanju od 10 minuta.
- Omogućite sesiju razgovora na kojoj učenici mogu dobrovoljno da podele svoja razmišljanja sa razredom.
- Razmislite o uticaju i saznanjima iz projekta.

Zadatak 4: Zaključak (10 minuta):

- Sumirajte ključne tačke o kojima se razgovaralo tokom lekcije.
- Zamolite učenike da razmisle o tome šta su naučili i kako mogu primeniti ove principe u svom svakodnevnom životu.

Scenario lekcije: Napredni nivo

Potrebno vreme (u minutima)	180 minuta
Potrebni materijali / oprema	<ul style="list-style-type: none">• Tabla i markeri• Projektor i laptop (za prezentacije)• Materijali sa naprednim studijama slučaja• Kartice za debate i uputstvo• Table za postere, markeri i drugi umetnički pribor za grupni rad• Sveske i olovke za učenike
Razvijeno znanje i veštine	<ul style="list-style-type: none">• Napredno razumevanje principa socijalne ekonomije i njihova primena u stvarnom svetu• Kritičko razmišljanje i analitičke veštine• Veštine javnog govora i debate• Timski rad i saradnja• Projektno upravljanje i planiranje• Veštine istraživanja i rešavanja problema
Scenario lekcije: obim / cilj	Da unapredi razumevanje učenika o vrednostima i principima socijalne ekonomije kroz naprednu analizu, debatu i razvoj projekata, omogućavajući im da primene ove koncepte u složenim situacijama iz stvarnog sveta.
Ukupno trajanje lekcije	3 sata

Uvod

Ova radionica je fokusirana na dublje razumevanje i napredno učenje vrednosti i principa socijalne ekonomije. Radionica je podeljena u dva segmenta/aktivnosti usmerene na grupne vežbe i praktičan rad kao što su analiza, debata, razvoj projekata i takmičenje ideja društvenog preduzetništva. Modul se sastoji od razmene mišljenja, analize, individualnog i grupnog rada, interaktivnih aktivnosti i saradničkih projekata kroz koje će studenti steći praktična iskustva i unaprediti svoje analitičko i kritičko mišljenje, veštine komunikacije i javnog nastupa, timski rad i saradnju, kreativnost, rešavanje problema i upravljanje projektima.

Opis aktivnosti obuke

Početak radionice:

Započnite rad tako što ćete pozdraviti učesnike i upoznati sve prisutne. Objasnite svrhu i ishode učenja obuke. Ukratko osvrnite se na osnovne vrednosti i principe socijalne ekonomije (solidarnost, saradnja, jednakost, inkluzija, demokratsko upravljanje, održivost). Objasnite ciljeve današnje lekcije: analizirati složene studije slučaja / primere iz stvarnog sveta, uključiti se u moderiranu debatu, razviti plan projekta koji se može primeniti i kreirati konkretne društvene

poslovne planove u završnom formatu.

Evaluacija

Učesnici će biti evaluirani na osnovu njihovog angažovanja i učešća u svim grupnim aktivnostima, kako bi se osiguralo da aktivno doprinose i demonstriraju veštine razvijene tokom radionice.

Aktivnost 1: Učenje kroz praktične vežbe i razmenu mišljenja

Trajanje: 90 minuta

Cilj: Dublje razumevanje koncepta socijalne ekonomije, njenih vrednosti i principa i podučavanje analitičkih veština, upravljanja projektima, kritičkog mišljenja, javnog govora i etičkog rasuđivanja.

Opis: Ova aktivnost je osmišljena da pomogne učesnicima da unaprede razumevanje principa i vrednosti socijalne ekonomije kroz analizu i diskusiju o primerima iz stvarnog života uspešnih društvenih preduzeća ili zadruga, razmenu mišljenja, javni govor i vežbu debate i razvoj konkretnih projekata i poslovnih planova i modela sa društvenom svrhom.

Zadatak 1: Napredna analiza studija slučaja (25 minuta):

- Podelite svakom učeniku štampani materijal sa naprednom studijom slučaja o socijalnom preduzeću ili zadrugi koja se suočila sa značajnim izazovima i postigla zapažen uticaj. Pružite više različitih studija slučaja kako bi učenici mogli da biraju, u skladu sa svojim interesovanjima, i istražuju različite sektore socijalne ekonomije. Koristite vizuelna pomagala poput infografika ili video materijala kako biste studije slučaja učinili zanimljivijim.
- Zamolite učenike da pojedinačno pročitaju studiju slučaja 10 minuta.
- U malim grupama, neka učenici diskutuju o sledećim pitanjima tokom 20 minuta:
 - Koji principi socijalne ekonomije su prikazani u ovoj studiji slučaja?
 - Sa kojim izazovima se preduzeće suočilo i kako ih je rešilo?
 - Da li ste prepoznali neki prelomni trenutak u poslovanju preduzeća?
 - Koja inovativna rešenja, strategije ili poslovni modeli su korišćeni?
 - Kako je preduzeće merilo svoj uticaj?
- Svaka grupa predstavlja rezime svoje analize razredu.

Zadatak 2: Debata (25 minuta):

- Podelite učenike u dve grupe za debatu o intrigantnim temama vezanim za socijalnu ekonomiju (na primer, "Da li socijalna preduzeća treba da daju prioritet profitu ili društvenom uticaju?" ili "Da li bi socijalna preduzeća trebalo više da se fokusiraju na zapošljavanje ili rešavanje problema zajednice/društva?").
- Obezbedite kartice sa temama i smernice za strukturisanu debatu.
- Dajte svakoj grupi 10 minuta da pripreme svoje argumente i kontraargumente. Omogućite malo vremena za brzo istraživanje ili korišćenje unapred pripremljenih materijala kako bi ojačali svoje stavove.
- Organizujte debatu, pri čemu svaka grupa predstavlja svoje argumente i odgovara na kritike, a zatim sledi diskusija u razredu.

- Vodite diskusiju sa ciljem razmišljanja o različitim stavovima i njihovoj povezanosti sa principima socijalne ekonomije. Podstičite kritičko razmišljanje i razvijajte veštine javnog nastupa i etičkog rasuđivanja.

Aktivnost 2: Razvoj projekta (30 minuta):

- U grupama, zamolite učenike da osmisle i razviju detaljan plan projekta za socijalno preduzeće, zadrugu ili inicijativu zajednice koja se bavi lokalnim, nacionalnim ili globalnim problemom.
- Obezbedite šablone za planiranje projekta i poslovnog modela kako bi učenici lakše strukturirali svoje ideje. Obezbedite table za postere i materijal za crtanje za izradu plana projekta koji uključuje:
 - Ciljeve – operativne i strateške
 - Detaljne korake za implementaciju projekta – faze i aktivnosti
 - Potrebne resurse (ljudske, finansijske, logističke) i potencijalna partnerstva (ključne zainteresovane strane)
 - Konkurenciju, tržište, marketing i menadžment
 - Procenu rizika i strategije za njihovo ublažavanje
 - Metodologiju za merenje uspeha
- Pomozite učenicima u razvoju njihovog plana/projekta – usmeravajte ih ka zaključcima, savetujte i oblikujte finalni dokument.
- Omogućite grupama da predstavle svoje projektne planove razredu i dobiju povratne informacije.

Zaključak (10 minuta):

- Sumirajte ključne uvide iz studija slučaja, debate i razvoja projektnih planova.
- Zamolite učenike da razmisle o onome što su naučili i kako mogu primeniti ove principe u svom životu i budućim karijerama.

Aktivnost 3: Organizacija takmičenja biznis planova iz sfere društvene ekonomije

Trajanje: 90 minuta

Cilj: Dublje razumevanje koncepta socijalne ekonomije, njenih vrednosti i principa kroz praktičnu vežbu usmerenu na saradnju, kreativnost i brzo rešavanje problema.

Opis: Ova aktivnost je osmišljena da pomogne učesnicima da razumeju i primene vrednosti SE kroz praktičan rad / pripremu konkretnih društvenih biznis planova.

Zadatak 1: Uvod (20 minutea):

- Ukratko podsetiti učenike na prethodno naučeno iz oblasti socijalne ekonomije.
- Objasnite pravila i ciljeve takmičenja.
- Razmislite sa učenicima o potencijalnim društvenim poslovnim planovima – Generisanje ideja.

- Podeliti učenike u manje grupe. Dozvolite učenicima da sami formiraju timove ili ih podelite u grupe obezbeđujući mešavinu veština i interesovanja.

Zadatak 2: Implementacija (30 minuta):

- Učenici rade u timovima na razvoju inovativnih rešenja za društvene probleme u ograničenom vremenskom roku.
- Svaka grupa kreira poslovni plan za socijalno preduzeće koje rešava određenu potrebu zajednice, uključujući povratne informacije od nastavnika.
- Planovi treba da obuhvate društvenu misiju, ciljnu grupu korisnika i način na koji će preduzeće održivo funkcionisati, dajući prioritet društvenim ciljevima u odnosu na profit.
- Podstaknite timove da naprave jednostavne prototipe ili modele svojih proizvoda/usluga.

Zadatak 3: Prezentacija (30 minuta):

- Timovi pripremaju prezentacije, fokusirajući se na ključne aspekte svojih poslovnih planova i prototipova.
- Grupe predstavljaju svoje planove razredu i žiriju (nastavnici, lokalni preduzetnici, lideri zajednice), koji ih ocenjuju na osnovu potencijalnog društvenog uticaja, a ne finansijskog dobitka.
- **Sudije** koristi kriterijume kao što su izvodljivost, uticaj, inovativnost i usklađenost s principima socijalne ekonomije. Ocenjuju prezentacije prema unapred definisanim kriterijumima kao što su inovacija, društveni uticaj, izvodljivost i veštine prezentacije.
- Nakon svake prezentacije, žiri postavlja pitanja kako bi procenio dubinu razumevanja i izvodljivost planova. Žiri daje konstruktivne povratne informacije posle svake prezentacije, omogućavajući učenicima da uče i unaprede svoje ideje.
- Nakon donošenja odluke, objavljuju se pobednici, a svim učesnicima dodeljuju nagrade ili sertifikati. Uključite publiku omogućavajući glasanje za nagradu "Izbor publike", čime se dodaje element angažovanja zajednice.
- Opcionalno, organizujte izložbu svih poslovnih planova i prototipova kako bi ih videla šira školska zajednica.

Zadatak 4: Refleksija i razmena utisaka (10 minuta):

- Pružite učenicima smernice za refleksiju (npr. "Da li smatrate ovo iskustvo zanimljivim, praktičnim i korisnim? Kako ste se osećali tokom realizacije projekta? Koje veštine ste unapredili kroz ovu aktivnost?").
- Zamolite učenike da pojedinačno napišu svoje utiske tokom 10 minuta.
- Organizujte razmenu mišljenja gde učenici mogu dobrovoljno podeliti svoje utiske sa razredom.
- Razmotrite uticaj i naučene lekcije iz projekta.

Modul 2: Socijalna ekonomija i nejednakost

Scenario lekcije: Početni nivo

Naslov: Stanarska kuća

Potrebno vreme (u minutima)	180 minuta
Potrebni materijali / oprema	Laptop, PPT i ekran Flip čart tabla i markeri. Sredstva za učenje: Točak nejednakosti; kartice likova
Razvijeno znanje i veštine	Veštine komunikacije Prilagodljivost Rešavanje problema Emocionalna inteligencija Pregovaranje Donošenje odluka
Scenario lekcije: obim / cilj	Učesnici će tokom rada naučiti: <ul style="list-style-type: none">• šta su nejednakosti i odakle potiču• kakav je uticaj nejednakosti na pojedince i lokalnu zajednicu• mogući načini rešavanja problema izazvanih nejednakostima.

Uvod

Ovo je scenario za radionicu o društvenim nejednakostima. Tokom časa učesnici će naučiti šta su nejednakosti i otkriti njihove posledice po pojedinca i zajednicu u kojoj žive. Takođe će naučiti o predlozima za suzbijanje nejednakosti, uključujući udruživanje i solidarnost. Oni će razmotriti šta znače koncepti socijalne pravde, solidarnosti i zajednice.

Opis aktivnosti obuke

Početak radionice:

Započnite rad tako što ćete pozdraviti učesnike i upoznati sve prisutne. Objasnite svrhu i ishode učenja obuke. Objasnite da će se obuka odnositi na nejednakosti i njihov uticaj na društvo i

kvalitet života svakog pojedinca. Zatim se dogovorite o radnom vremenu uključujući: pravila, informacije o pauzama i načinu rada.

Trajanje: 10 minuta

Aktivnost 1: Hajde da se upoznamo!

Trajanje: 10 minuta

Cilj: Upoznavanje s pričama stanara i zajednicom. Upoznavanje sa karticama likova.

Opis: Dobrodošli u našu stambenu zgradu! Podelite nasumične karakterne listove sa brojem stana iz zgrade učesnicima (pogledajte prilog). Zamolite učesnike da se upoznaju sa dodeljenim karakterom. Neka vaš lik dobije ime i prezime i osmislite jednu stvar koju voli da radi – ritual ili strast: na primer, voli da trči nekoliko puta nedeljno ili svake subote ide na kafu u obližnji kafić. Razmislite na osnovu dostupnih informacija: šta bi vaš lik mogao da voli? Igrajte se asocijacijama.

Pravila: Svaka osoba čita karticu lika u tišini, zatim kreira malu vizit kartu za svoj lik: zapišite ime i prezime, a na drugoj strani kratki opis ili crtež izabranog rituala/strasti.

Pitajte grupu / Produbljivanje pitanja - inspiracija za facilitatora:

Zamislite dan, subotu ili nedelju vašeg lika na osnovu informacija koje imate ...

Prilog: kartice likova

Aktivnost 2: Sudbina odlučuje!

Trajanje: 20 minuta

Cilj: Promena perspektive i načina na koji doživljavate svoj lik.

Opis: Zavrtite točak i saznajte više o svom liku. Pogledajte: koliko ima godina, kakvo je njegovo fizičko stanje, odnosi, posao, budžetski izazovi. Upoznajte se u tišini, svako procesira informacije, a zatim sledi deljenje utisaka.

Pravila: Svaka osoba izvlači individualne podatke sa točka o: godinama, fizičkom stanju, odnosima, poslu, budžetskim izazovima svog lika. Pročitajte ih u tišini i dodajte opisu svog lika.

Dodatna pitanja - inspiracija za facilitatora:

Kako se vaš lik promenio? Kako se vaša ideja o liku promenila??

Može li izabrani ritual/strast učiniti lik relevantnim u sadašnjosti? Zašto da/ne?

Šta vas je iznenadilo?

Prilog: Točak nejednakosti

Aktivnost 3: Svakodnevni život ili zajednički izazovi u stanbenoj zgradi

Trajanje: 60 minuta (20 minuta/po izazovu)

Goal: Prepoznavanje nejednakosti u praksi, razvijanje solidarnosti, društvenog interesa, zajedništva i empatije.

Opis: Rešavamo izazove jedan po jedan. Facilitator čita svaki izazov, daje vreme za razmišljanje.

Nakon toga sledi razgovor i jednostavno glasanje:

Ovde stoje oni koji glasaju za DA:

Ovde stoje oni koji glasaju za NE:

Ovde stoje oni s novom idejom: dva učesnika maksimalno!

Dodatna pitanja - inspiracija za facilitatora:

Ovo nije igra gde zbir pobeđuje. Vodimo se izazovom - diskusijom, raspravom i postavljanjem pitanja grupi – kako bismo imenovali nivoe nejednakosti kroz pojmove.

Glasanje treba biti dinamično, grupa može da se kreće, iskazuje emocije – omogućite to. Vodite računa o strukturi diskusije tako da svi budu saslušani. Sumirajte faze!

Pravila:

Diskusija + glasanje + debata. Nakon toga sledi donošenje zaključaka i uvod u koncepte od strane facilitatora. Dodatna pitanja su uključena za svaki izazov.

Prilozi: opis izazova (vidite ispod).

Opis izazova:

Izazov #1: Potreban je lift!

U vašoj zgradi nema lifta, a među vama ima ljudi kojima to smeta. Srećom, na tržištu postoji inovativna ponuda – grad će vam obezbediti lift ako tokom cele godine budete održavali čitavu ulicu čistom. U ulici se nalazi još pet zgrada. Šta to znači: čišćenje snega, čišćenje trotoara četiri puta nedeljno, orezivanje drveća i žbunja, iznošenje kanti za smeće kako bi kamion za odvoz smeća mogao da ih lako pokupi, vraćanje kanti na mesto. Prošle godine grad je sproveo ovu vrstu usluge u drugoj zgradi, i funkcionisalo je veoma dobro – stanari su solidarno brinuli o delu ulice. Kako će biti kod vas?

Ovde stoje oni koji glasaju za DA:

Ovde stoje oni koji glasaju za NE:

Ovde stoje oni s novom idejom: dva učesnika maksimalno! Odlučite kome ćete dati svoj glas.

Prateća pitanja:

Šta mislite o ovome? Šta je ovde važno? O čemu treba voditi računa? Da li će svi moći da se uključe i kako?

Diskusija i facilitacija zaključaka.

Izazov #2

Jedan od stanara ima problem sa plaćanjem kirije. On je stanar koji najduže živi ovde, i dok je bio sposoban, brinuo je o bašti, čistio sneg, iako mu niko nije plaćao za to – radio je to svojom voljom, iz privrženosti i ljubavi prema mestu gde je rođen i proveo život.

Zatražio je da mu se kirija smanji za određeni iznos kako bi mogao redovno da je plaća. Zadruga koja upravlja vašom zgradom pozitivno gleda na ovaj predlog i spremna je da ga odobri, ali pod uslovom da se stanari koji žive na prizemlju i prvom spratu slože da plaćaju malo više. Oni imaju najveće stanove sa najboljim osvetljenjem. Šta mislite o ovom rešenju?

Ovde stoje oni koji glasaju za DA:

Ovde stoje oni koji glasaju za NE:

Ovde stoje oni s novom idejom: dva učesnika maksimalno! Odlučite kome ćete dati svoj glas.

Prateća pitanja: Da li bi svi trebalo da plaćaju isti iznos za kiriju? Zašto da/ne? Da li dodatni zadaci koje je obavljao ovaj stanar treba da utiču na visinu kirije?

Diskusija i facilitacija zaključaka.

Izazov #3

Investitor želi da kupi vašu zgradu. Renoviraće sve prelepo i sigurno će podići njen standard, ali postavlja nekoliko uslova. Kirija za sve stanare će se povećati za 30%. Rokovi za plaćanje će biti striktni – ako neko zakasni nekoliko dana, odmah će biti iseljen. Novi vlasnik takođe nudi da umesto bašte napravi veliki garažni prostor za izdavanje. Šta ćete učiniti?

Ovde stoje oni koji glasaju za DA:

Ovde stoje oni koji glasaju za NE:

Ovde stoje oni s novom idejom: dva učesnika maksimalno! Odlučite kome ćete dati svoj glas.

Prateća pitanja: Da li će svi moći da priušte život u renoviranoj zgradi? Postoji li drugo rešenje? Ako postoji, koje? Kako će se promeniti vaša zajednička situacija ako zadruga proda zgradu?

Diskusija i facilitacija zaključaka.

Rezime:

Situacija u kojoj se nalazimo zavisi od mnogih različitih faktora nad kojima često nemamo kontrolu. Ti faktori vrlo često vode ka socijalnim nejednakostima. To znači da nemamo svi isti pristup materijalnim resursima (poput stanovanja) ili nematerijalnim resursima (poput prestiža), koji su poželjni u društvu, a ponekad i neophodni za život. Istaknite učesnicima da pojedinac sam ima mali uticaj, ali kao grupa možete postići mnogo više.

Aktivnost 4: Hajde da razgovaramo o budućnosti

Trajanje: 40 minuta 20 minuta/po izazovu)

Cilj: Imenovati nejednakosti u praksi, razvijati solidarnost, društveni, zajednički interes i empatiju.

Opis: Rešavamo izazove jedan po jedan. Facilitator čita svaki izazov, daje vreme za razmišljanje.

Izazov #4: Ono što je dobro za mene dobro je i za tebe?

Trajanje: 20 minuta

Cilj: Svako može predložiti jednu promenu u zgradi koja bi poboljšala život njegovog/njenog lika.

Opis: Razmislite o tome koja bi promena bila dobra za vaš lik u smislu stanovanja i odnosa u zgradi. Predložite jedno rešenje koje bi bilo korisno za vaš lik na forumu. Detaljno ga opišite i pokažite prednosti tog rešenja. Da li bi moglo biti korisno i za nekog drugog?

Pravila: Svaka osoba prvo piše svoj predlog na papir i govori o njemu. Mogu se postavljati pitanja. Predlozi se kače na zid, a zatim se glasa. Izaberite dva predloga zajedno putem glasanja: svako ima dva glasa (tačkice) koje stavlja pored predloga. Ako bude nerešeno: glasamo dok ne ostanu dva predloga sa najviše glasova.

Dodatna pitanja:

Šta je pobedilo? Šta je značilo „bolje“? Šta određuje šta je gore, a šta bolje? Kako ova promena utiče na živote pojedinih stanara? Kako odabrana rešenja odgovaraju prethodnim izazovima i donetim odlukama? Da li ono što je dobro/loše za mog lika utiče na druge likove?

Da li se neko od vas snažno protivi donetim odlukama? Zašto?

Ko je od vas vatreni zagovornik/branilac njihovog uvođenja? Zašto? Zašto ne?

Izazov #5: Srećna slučajnost!

Trajanje: 20 minuta

Cilj: Diskusija o nejednakostima u kontekstu života u zgradi, potrebama i karakterima.

Opis: Sudbina ponekad promeni sve, a ponekad ništa... Hajde da saznamo šta se desilo u životu vašeg lika i kako to utiče na njega. Takođe, da učinimo ova događanja stvarnim u kontekstu stvarnog, statističkog života.

Pravila: Svaka osoba izvuče "Srećnu slučajnost" za svog lika. Zatim, svako piše: šta se menja?

Prateća pitanja: Šta mislite o srećnim slučajnostima? Kako se to odnosi na nejednakosti? Šta se desilo vašem liku što vas iznenadilo, rastužilo ili obradovalo?

Prilozi: Lista srećnih slučajnosti

(→ pogledajte prilog sa didaktičkim materijalima za kartice sa izazovima)

Rezime:

Ponovno podsetite učesnike na definiciju nejednakosti. Skrenite pažnju na to da našu situaciju utiče mnogo faktora na koje nemamo uticaj, te da nejednakost ne utiče samo na lošiji kvalitet života pojedinaca, već i na zajednicu u celini.

Trajanje: 10 minuta

Evaluacija

Trajanje: 10 minutea

Zatražite od učesnika da podele svoja zapažanja o aktivnosti. Podelite upitnik za sumiranje ili postavite pitanja:

- šta sam važno otkrio/la tokom aktivnosti?
- Šta radim dobro (šta mogu da uradim)?
- Na čemu treba da radim i kako mogu da postignem ovo (gde mogu da nađem informacije)?

Nakon što ispune upitnik, zamolite ih da se udruže u parove i podele odgovore. Zamolite ih da zadrže popunjeni upitnik i stave ga u fasciklu sa drugim materijalima sa radionica.

Modul 2

Scenario lekcije: Srednji nivo

Naslov: Najbolji!

Trajanje	180 minutes
Potrebna oprema	Laptop, PPT i ekran Flip čart tabla i markeri. Didaktički materijali: Kartice likova (Prilog br. 1) Situacije (Prilog br. 2) Edukativni program, modul: Socijalna ekonomija I nejednakosti

Razvijeno znanje i veštine	Učesnici će razviti znanje o nejednakostima. Veštine: <ul style="list-style-type: none"> • saradnja • timski rad • komunikacija • empatija
Cilj	<ul style="list-style-type: none"> • da saznamo više o nejednakostima i njihovom uticaju i stavovima koje možemo usvojiti u odnosu na njih.

Uvod

Ovaj scenario govori o nejednakostima, njihovom uticaju i stavovima koje možemo usvojiti u odnosu na njih. Tokom časa polaznici će naučiti šta su nejednakosti i njihove posledice po pojedinca i zajednicu u kojoj žive. Takođe će naučiti o predlozima za suzbijanje nejednakosti, uključujući udruživanje i solidarnost. Oni će razmotriti šta znače koncepti socijalne pravde, solidarnosti i zajednice.

Opis aktivnosti obuke

Početak radionice:

Započnite rad tako što ćete pozdraviti učesnike i upoznati sve prisutne. Objasnite svrhu i ishode učenja obuke. Objasnite da će se obuka odnositi na nejednakosti i njihov uticaj na društvo i kvalitet života svakog pojedinca. Zatim se dogovorite o radnom vremenu uključujući: pravila, informacije o pauzama i načinu rada.

Trajanje: 10 minuta

Aktivnost br. 1 : Hajde da se upoznamo

Trajanje: 20 minuta

Cilj: Upoznati se sa likom

Opis: Podelite nasumične likove unutar grupe (videti Prilog br. 1). Zamolite učesnike da se upoznaju sa dodeljenim karticama likova. Dajte svom liku ime i prezime i zamislite jednu stvar koju voli da radi – ritual, možda strast: npr. voli da trči nekoliko puta nedeljno ili svake subote ide na kafu u obližnji kafić. Razmišljajte na osnovu informacija koje imate: šta bi vaš lik mogao da voli? Igrajte se asocijacijama.

Pravila: Svaka osoba u tišini čita karticu sa likom, a zatim kreira malu vizit kartu za svoj lik: napišite ime i prezime, a na poleđini kratak opis ili crtež odabranog rituala/strasti.

Aktivnost br. 2: Početni gubitak

Trajanje: 20 minuta

Cilj: Vežbanje razvoja, konteksta i mogućnosti lika

Opis: Ovdje koristimo kartice likova. Svi učesnici stoje u liniji, a trener čita činjenice koje se mogu odnositi na lik. Ako se neka od činjenica odnosi na njihovog lika, osoba pravi korak napred. Kada svi pročitaju: proverava se ko je najdalje odmakao, a ko je ostao na mestu.

Prateća pitanja: Ko je napred? Ko je ostao iza? Koje pitanje je bilo teško?

Prilog: Opisi situacija (videti Prilog br. 2).

Aktivnost br. 3.: Najbolji!

Trajanje: 20 minuta

Cilj: Proveriti: šta znači "najbolje" u celini? Na kraju vredi razgovarati o tome šta je suprotnost? Koji stereotipi izlaze na videlo?

Opis: Zamolite svakog učesnika da zamisli „najboljeg“ među ljudima i zatim to opiše ili nacrti na papiru. Zamišljeni „najbolji među ljudima“ treba da bude osoba koju široko poštuju – roditelji, nastavnici, prijatelji ili celo društvo. Pokušajte da zamislite tu osobu: kako izgleda, gde živi, gde radi, koji su joj hobiji, kako izgleda njen dan? Uzmite karticu i pokušajte da opišete tu osobu. Možete je nacrtati i dati joj ime.

Prateća pitanja: Kada su crteži i opisi gotovi, zamolite grupu da razgovara o svojim predstavama „Najboljeg“. Postavite unapred pripremljeni list na tablu. Beležite odgovore na tabli (u slučaju neslaganja, sprovedite brzu anketu i zabeležite rezultate):

- Koji je pol te osobe?
- Koliko ima godina?
- Koja je njena nacionalnost??
- Koji jezik govori?
- Koja je boja kože te osobe?
- Da li je bogata?
- Da li je obrazovana?
- Gde živi – na selu ili u gradu? (Kakvom gradu?)
- Da li ide u crkvu?
- Koje je veroispovesti?
- Kakvi bi njeni politički stavovi mogli da budu?
- Da li poznaje svoje roditelje?
- Da li je fizički i mentalno zdrava?
- Kakva je njena seksualna orijentacija?
- Da li je atraktivna?
- Da li je u vezi?

Rezime:

Trajanje: 10 minuta

Razmislite o tome da li su vaši odgovori o „najboljoj osobi“ bili slični ili različiti? Ako su slični, zapitajte se zašto? Razmotrite da li previše lako sudimo o ljudima na osnovu faktora van njihove kontrole? Da li previše lako povezujemo reč „najbolje“ s nekim ko je uspešan?

Diskusija: Gledajući zajedničke odgovore, pokušajte zajedno da razmislite o pojmu „Najboljeg“.

Aktivnost br. 4: Rad sa većinom

Trajanje: 20 minuta

Description: Dve osobe koje žele da napuste prostoriju izlaze napolje, dok ostatak grupe ostaje unutra. Oni koji izađu čekaju u drugoj prostoriji ili na dovoljnoj udaljenosti da ne mogu biti svesni onoga što se dešava unutar grupe. Grupa u kojoj je većina uspostavlja šifru/svoj jezik komunikacije, npr.:

- Reč "kuća" znači "cipele".
- Kada neko kaže "škola", neko pljesne rukama.
- Kada neko kaže "i", neko skoči.
- Kada neko kaže "ali", napravi određeni gest u tišini.

Većinska grupa smišlja najmanje tri takva pravila i počinje međusobno da razgovara primenjujući ta pravila što je češće moguće – može im se dati određena tema za razgovor (npr. „kuća“ koja znači „cipele“). Kada se dve osobe vrate u grupu, ona je već zauzeta razgovorom. Cilj onih koji se pridruže je da se uključe u razgovor i uspostave kontakt.

Prateća pitanja: Šta je bilo teško? Koje strategije su koristile osobe koje su se pridružile? Da li su uspeli da se uključe? Kako su se osećali članovi većinske grupe? Ko se osećao neprijatno i zašto?

Prilog – Nije primenljivo.

Aktivnost br. 5: Radimo zajedno!

Cilj: Saradnja za zajednički cilj.

Opis: Svaka grupa (radimo u podgrupama od 4-5 osoba) izvlači: resurse, ograničenja, mogućnosti i jednu belu praznu karticu. Na osnovu dobijenog, grupa se dogovara šta je za njih ostvarivo. Zatim se na zajedničkom forumu proverava da li je moguće postići dogovor – zajedno razvijamo plan delovanja.

Prateća pitanja: Šta je bilo teško? Koje strategije su koristile osobe koje su se pridružile? Da li su uspele da se uključe? Kako su se osećali članovi većinske grupe?? Ko se osećao neprijatno i zašto?

Prilozi: Papirići sa resursima, ograničenjima, mogućnostima i jedna bela prazna kartica + format za rad.

Rezime:

Trajanje: 10 minuta

Različiti smo: imamo različito poreklo, iskustva, veštine i kompetencije. Takođe se razlikujemo kada su u pitanju resursi. Zajednički rad omogućava nam da postignemo ciljeve koje ne bismo mogli ostvariti sami.

Evaluacija

Trajanje: 10 minuta

Zamolite učesnike da podele svoje utiske o aktivnosti. Podelite im upitnik za rezime ili postavite pitanja:

- Šta sam važno otkrio/la tokom aktivnosti?
- Šta radim dobro (šta umem)?
- Na čemu treba da radim i kako to mogu postići (odakle mogu dobiti informacije)?

Nakon što popune upitnik, zamolite učesnike da se podele u parove i međusobno podele svoje odgovore. Zatražite da sačuvaju popunjen upitnik i dodaju ga u fasciklu sa ostalim materijalima

radionice.

Modul 2

Scenario lekcije: Napredni nivo

Naslov: Hajde da razgovaramo o nejednakostima

Trajanje:	180 minuta
Potrebni materijali / oprema	Laptop, PPT i ekran Flip-čart i markeri, Radni listovi (pogledajte prilog)
Razvijeno znanje i veštine	Veštine: <ul style="list-style-type: none">• razvijanje sposobnosti kritičkog mišljenja• razvijanje sposobnosti analitičkog mišljenja i donošenja zaključaka• razvijanje sposobnosti radne grupe
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none">• naučićete o glavnim uzrocima nejednakosti među ljudima• analiziraćete posledice društvenih, ekonomskih i političkih nejednakosti• istražićete koncept socijalne pravde• istražićete načine za rešavanje nejednakosti, uključujući i ciljeve zadružnog pokreta• razmišljaćete o idejama: zajednice i solidarnosti

Uvod

Ovaj scenario je za čas o društvenim nejednakostima. Tokom časa polaznici će naučiti šta su društvene nejednakosti, njihove posledice po pojedinca i zajednicu u kojoj žive. Oni će takođe naučiti o predlozima za suzbijanje nejednakosti, uključujući osnove zadružnog pokreta. Oni će razmotriti šta znače koncepti socijalne pravde, solidarnosti i zajednice.

Detaljan materijal u vezi sa ovim pitanjima naći ćete u Obrazovnom programu socijalnog preduzetništva, u modulu: Socijalna ekonomija i nejednakost.

Opis aktivnosti obuke

Deo I: Nejednakosti: razlozi

Početak radionice: (primer)

Započnite rad tako što ćete pozdraviti učesnike i upoznati sve prisutne. Objasnite svrhu i ishode učenja obuke. Objasnite da će se obuka odnositi na nejednakosti i ulogu Socijalne ekonomije u re[avanju problema nejednakosti.

Aktivnost 1: Svi smo ljudi, svi smo jednaki?

Trajanje: 10 minuta

Pitajte učesnike da li su svi ljudi jednaki? Da li svi imamo pristup istim dobrima i prilikama? Zašto ne? Na tabli napišite razloge zašto neki ljudi imaju više prilika od drugih. Učesnici mogu koristiti sopstvena iskustva tokom ove aktivnosti. Zapamtite da izbegavate osuđivanje.

Ostavite table sa zapisanim primerima nejednakosti na vidljivom mestu.

Rezime.

Predstavite definiciju nejednakosti.

Društvena nejednakost – određena grupa ili pojedinac raspolaže većom količinom dobara vrednovanih u društvu nego drugi. Njihovo sticanje zahteva trud. Najčešći oblici su: bogatstvo, moć i prestiž. Takođe se izdvajaju obrazovanje, zdravlje i fizička spremnost.

Recite učesnicima da se društvena nejednakost smatra jednim od najvažnijih globalnih izazova prema mišljenju nekih naučnika. Mnoge nevladine organizacije i istraživači koji prate ovu situaciju alarmiraju da se stanje – već veoma teško – pogoršalo sa pandemijom COVID-19. Planirani cilj ne može biti postignut. Prikupljeni podaci su zabrinjavajući. Pogledajte neke od njih:

- Od 2020. godine pet najbogatijih ljudi na svetu udvostručilo je svoje bogatstvo. U istom periodu skoro pet milijardi ljudi širom sveta osiromašilo je. (Oxfam)
- Najbogatijih 10% čovečanstva trenutno poseduje više od 50% prihoda i 76% svetskog bogatstva. U drugoj polovini su najsiriromašnijih 50%, koji poseduju samo 8% prihoda, dok njihovo bogatstvo iznosi 2% ukupnog svetskog bogatstva. (Inequality Lab)
- Tokom pandemije koronavirusa, bogatstvo 10 najbogatijih ljudi na svetu se udvostručilo; istovremeno, više od 160 miliona ljudi palo je u siromaštvo. (Oxfam)

Aktivnost 2: Priče iza brojeva:

Trajanje: 20 minuta

Podelite učesnike u nekoliko manjih grupa od 4-5 ljudi. Svaka grupa će dobiti radni list sa kratkom biografijom jedne osobe. Zapišite faktore za koje mislite da mogu odrediti njenu sudbinu. Pokušajte da odgovorite na pitanja: 1) koji su ciljevi i 2) koji su snovi ovih ljudi?

Radni listovi

Marija - najmlađa ćerka, ima 7 braće i sestara. Porodicu je izdržavao otac – vozač. Marija je želela da nastavi obrazovanje, ali u njenoj zemlji srednje obrazovanje se plaća. Postojala je potreba da pomogne porodici. Marija živi u malom selu daleko od velikih gradova. Prelepo crta. Radi u fabrici odeće i brine o svojoj staroj baki.

Džordž - preduzetnik i investitor. Dolazi iz Njujorka. Njegovi roditelji su profesori na Univerzitetu. Sa 10 godina dobio je prvi računar na kojem je učio da programira. Tokom studija, bio je na praksi

u IT sektoru jedne banke. Živi između SAD-a i Evrope – veliki je ljubitelj Italije, gde ima kuću. Džordž boluje od dijabetesa tipa 1 i svakodnevno mora da prima insulin.

Aleksandra - doktorka. Potiče iz ne baš imućne porodice, ali zahvaljujući državnoj stipendiji i marljivosti, diplomirala je medicinu i počela da radi kao lekar u malom pograničnom gradu. Nedavno je uzela kredit za kupovinu prvog stana. Nažalost, ubrzo je izbio rat i Aleksandra je sa svoje dvoje dece morala da pobegne iz zemlje. Nepoznavanje jezika joj ne dozvoljava da radi u svojoj struci. Da bi platila kiriju i račune, radi kao domaćica.

Rezime

Razmotrite da li pomenuti ljudi imaju iste prilike? Šta bi moglo odrediti njihove buduće živote? Da li oni imaju uticaj na svaki od ovih faktora? Mogu li ovi ljudi imati iste prilike i želje? Zašto da? Zašto ne?

Recite učesnicima da, nažalost, nemamo svi iste šanse za dostojanstven život. Napomenite da mnoge stvari ne zavise od nas već od spoljnih faktora na koje pojedinci imaju vrlo malo ili nikakav uticaj. Razmislite o tome kakve efekte faktori povezani s nejednakošću mogu imati na živote vaših likova.

Deo II – Uticaj

Aktivnost 1: Razgovor o posledicama

Trajanje: 20 minuta

Ekonomisti se slažu da nejednakost ima više negativnih nego pozitivnih strana. U nastavku su navedeni primeri negativnih efekata nejednakosti. Pokušajte da ih dodelite odgovarajućim grupama: pojedinci/društvo/svet. Da li se slažete sa ovim predlozima? Da li biste dodali nove ili uklonili neke od njih? Zašto da/ne?

Uticaj na pojedinca: Kraći životni vek, ograničen pristup osnovnim uslugama kao što su: zdravstvena zaštita, obrazovanje, voda, sanitarne usluge, ograničen pristup zakonu/pravdi, kršenje ljudskih prava kroz diskriminaciju i zlostavljanje; siromaštvo.

Uticaj na društvo: ekonomska nestabilnost, manja društvena pokretljivost, povećanje imovinskih i nasilnih zločina, usporavanje lokalnog razvoja, kriminal, viši socijalni troškovi, veća stopa smrtnosti odojčadi, nizak nivo sreće, raspad poverenja, solidarnosti i društvene kohezije, smanjenje spremnosti ljudi da deluju za opšte dobro, niska društvena mobilnost.

Uticaj na svet - migrantska kriza, erozija društvene kohezije, dovođenje do političke polarizacije i nižeg ekonomskog rasta.

Nejednakosti – posledice		
Pojedinac	Društvo	Svet

--	--	--

Aktivnost 2: Potrošeno

Trajanje: 15 minuta

Odigrajte igru dostupnu na ovom linku: <https://playspent.org/> Podelite svoje rezultate sa ostatkom grupe. Da li ste pobedili ili izgubili? Da li vam je bilo lako? Zašto? Zašto ne?

Rezime:

Rezimirajte vežbe. Zapazite koliko je negativnih faktora direktno povezano sa nejednakošću. Napomenite da postoji globalni konsenzus da se nejednakost mora rešavati. Smanjenje nejednakosti je čak i jedan od Ciljeva održivog razvoja (SDGs) koje je identifikovao UN-a. Možete dodati da SDG-ovi predstavljaju set od 17 ciljeva, usvojenih od strane zemalja članica UN-a 2015. godine, usmerenih na rešavanje globalnih izazova i promociju održivog razvoja do 2030. godine.

Međutim, rešavanje nejednakosti je veoma težak zadatak. Zašto mislite da je to tako?

O tome kako ovaj problem može da se reši razgovaraćemo u trećem delu radionice.

Deo III - Rešenja

Aktivnost 1: Razmena ideja

Trajanje: 10 minuta

Upoznajte učesnike sa Ginijevim koeficijentom.

Gini koeficijent meri nivo društvene nejednakosti na skali od 0 do 1 (0 znači da svi imaju isto, a 1 znači da jedna osoba ima sve). U 2024. Godini, Danska (i ostale skandinavske zemlje) imaju najniži nivo nejednakosti (0,24), dok Namibija ima najviši (0,74). Ginijev indeks za ceo svet, zasnovan na poređenju prihoda svih stanovnika, iznosi 0,70.

Zajednički razmislite o tome šta može da se uradi kako bi se smanjila nejednakost u vašoj zemlji ili zajednici. Rešenja zabeležite na tabli i osvrnite se na njih na kraju časa.

Aktivnost 2: Veo neznanja

Trajanje: 20 minuta

Podelite učesnike u nekoliko manjih grupa. Podelite kartice sa određenim likovima među učesnicima, ali im recite da ih ne smeju otkriti pre nego što završe zadatak. Prethodno, svaka grupa treba da reši jednu od sledećih dilema:

- 1) Vi ste članovi mesne zajednice. Imate 100 000 evra u budžetu. Novac možete iskoristiti da unajmite staratelje za starije ili da organizujete veliku proslavu i pozovete slavnu ličnost. Šta radiš?
- 2) Vi ste saradnici u velikoj kompaniji. Kompanija je imala dobru godinu. Uprava vam daje sledeću ponudu - kancelarijski radnici dobijaju povišicu od 15%, radnici u magacinu dobijaju 5%. Ili svi dobijaju po 8%? Šta ćete izabrati?
- 3) Vi ste članovi mesne zajednice. Vašem gradu je ponuđena investicija koja bi mogla da otvori nova radna mesta. Međutim, to je uslovljeno sečenjem jedinog gradskog parka. Šta ćete uraditi?

Svaka grupa predstavlja rezultate svoje aktivnosti. Učesnici zatim proveravaju svoje kartice. Grupe imaju dodatnih 10 minuta da diskutuju o svojim odlukama.

Rezime: Da li je vaša diskusija bila drugačija kada ste znali svoje likove? Zašto da? Zašto ne?

Upoznajte učesnike sa konceptom "veo neznanja" koji je osnova teorije socijalne pravde američkog političkog filozofa Džona Rolsa. Rolse kaže: „Pokušajmo da delujemo kao da ne znamo koju ćemo ulogu igrati u društvu“ kaže Rols. Pročitajte više o konceptu veo neznanja i pogledajte film dostupan u Edukativnom programu.

Aktivnost 3: Zadruga se bore protiv nejednakosti: Co-opoly/BC igra

Trajanje: 90 minuta

Ponovo pogledajte tablu sa svojim predlozima za rešavanje nejednakosti. Primetićete da se oni uopšteno mogu podeliti u dve vrste - Oni koji zahtevaju sistemske promene uvedene odozgo, od strane države. To može podrazumevati potrebu za povećanjem poreza za određene delove društva, a mi imamo samo indirektan uticaj na te promene.

Objasnite da indirektan uticaj na smanjenje nejednakosti može doći i od kolektivne akcije – a to je osnova zadruga.

Igrajte igru – Igra i uputstva dostupni su na ovom linku: <https://store.tesacollective.com/products/co-opoly-the-game-of-co-operatives>

Rezime - Skrenite pažnju učesnicima na značaj saradnje i zajednice. Podržavajući jedni druge, uspeli su da pobede u igri. U ovoj igri, čovek je bio važniji od profita. Slična pretpostavka je i osnova zadruga. U zadrugama su svi jednaki, i svaki član zadruga, bez obzira na svoje poreklo ili finansijsku situaciju, ima ista glasačka prava (jedan glas). Naći ćete principe zadrugarstva u Edukativnom programu.

Socijalna preduzeća, uključujući socijalne zadruga, imaju posebnu ulogu. Njihov cilj je da stvore ravnopravnije uslove za ljude koji se suočavaju sa posebnim teškoćama koje ih udaljavaju od tržišta rada i društva.

Aktivnost 4: Studija slučaja

Trajanje: 20 minuta

Upoznati učesnike sa istorijom Pivarske zadruga (Edukativni program). Razmotrite zajedno koje probleme rešava ova inicijativa? Kako biste definisali njen glavni cilj?

Rezime: 10 minuta

Društvena nejednakost je pojava vezana za nejednak pristup društveno poželjnim dobrima i nematerijalnim resursima. Iako postoji sve veća svest da društvene nejednakosti dovode do niza negativnih društvenih i ekonomskih uticaja, rešavanje ovog problema ostaje izazov. Među predlozima za rešavanje ovog problema značajno mesto zauzimaju zadružni pokret i socijalna ekonomija. To su aktivnosti za koje je ideja okupljanja radi zajedničkog cilja centralna, a ljudi su važniji od profita.

Modul 3 – Lokalni razvoj

Scenario lekcije: Početni nivo

Potrebno vreme (u minutima)	180 minuta
Potrebni materijali / oprema	<ul style="list-style-type: none">• Digitalni materijali: prezentacija, video• Analogni materijali: papir, olovke, flip čart tabla, markeri• Lepljive beleške, tabla
Razvijeno znanje i veštine	Učesnici će razviti: <ul style="list-style-type: none">• Veštine komunikacije: Efikasna verbalna i neverbalna komunikacija, aktivno slušanje i asertivna komunikacija.• Timski rad: kolaborativni rad, podela odgovornosti i podrška članovima tima.• Rešavanje problema: Analiza problema, razvijanje rešenja i donošenje odluka.• Liderstvo: Vođenje timova, inspirisanje drugih i rešavanje sukoba.• Upravljanje projektima: planiranje, organizovanje i izvođenje projekata.
Scenario lekcije: obim / cilj	Cilj ovog modula je da opremi učesnike sa mekim veštinama neophodnim za uspešan doprinos projektima lokalnog razvoja. Do kraja ove obuke, učesnici ne samo da će razumeti važnost mekih veština, već će takođe moći da ih primene u scenarijima iz stvarnog sveta, poboljšavajući i svoj lični i profesionalni rast.
Ukupno trajanje lekcije	3 sata

Ovo je radionica o razvoju mekih veština za lokalni razvoj. Ovaj modul ima za cilj da pruži učesnicima sveobuhvatno razumevanje osnovnih mekih veština i njihove primene u kontekstu lokalnog razvoja. Kroz interaktivne aktivnosti, scenarije igranja uloga i zajednički projekat, učesnici će steći praktično iskustvo i poboljšati svoju sposobnost da efikasno komuniciraju, rešavaju probleme, vode i rade kao deo tima.

Opis aktivnosti obuke

Početak radionice:

Započnite rad tako što ćete pozdraviti učesnike i upoznati sve prisutne. Objasnite svrhu i ishode učenja obuke. Do kraja ove lekcije, učesnici će imati osnovno razumevanje mekih veština, praktično iskustvo u primeni ovih veština kroz igranje uloga i vežbanje timskog rada kroz zajednički projekat. Ovaj sveobuhvatni pristup osigurava da učesnici ne samo teoretski nauče o mekim veštinama već i da razumeju kako da ih primene u realnim scenarijima lokalnog razvoja.

Evaluacija

Učesnici će biti ocenjeni na osnovu njihovog angažovanja i učešća u svim grupnim aktivnostima, obezbeđujući da aktivno doprinose i demonstriraju veštine razvijene tokom radionice.

Aktivnost 1: Razvoj mekih veština za Lokalni razvoj

Trajanje: 60 minuta

Cilj: Upoznati učesnike sa konceptom „mekih veština“ i njihovim značajem za lokalni razvoj.

Opis: Ova aktivnost je osmišljena kako bi pomogla učesnicima da razumeju šta su meke veštine, njihov značaj i primenu u kontekstu lokalnog razvoja kroz prezentacije, grupne diskusije i interaktivne vežbe.

Pravila:

1. Počnite kratkom prezentacijom koja definiše meke veštine.
2. Istaknite ključne meke veštine kao što su komunikacija, timski rad, rešavanje problema i liderstvo.
3. Razgovarajte o tome zašto su ove veštine ključne za lični i profesionalni razvoj, posebno u projektima lokalnog razvoja.
4. Podelite učesnike u male grupe od 3-4 osobe.
5. Svaka grupa diskutuje o tome koje meke veštine smatraju najvažnijima i zašto.
6. Grupe zatim dele svoje zaključke sa celom grupom.
7. Pustite video o značaju komunikacije i timskog rada (spoljni resursi: [Assertive and Non-Violent Communication](#)).
8. Nakon videa, vodite diskusiju o ključnim zaključcima.
9. Podstaknite učesnike da podele lična iskustva u kojima su efikasno koristili ili posmatrali primenu mekih veština.

Objašnjenje:

1. Sesija počinje prezentacijom od 15 minuta koja objašnjava koncept mekih veština. Prezentacija obuhvata definicije i primere ključnih veština poput komunikacije, timskog rada, rešavanja problema i liderstva. Facilitator naglašava značaj ovih veština u projektima lokalnog razvoja i njihov doprinos ličnom i profesionalnom razvoju.

2. Participants are divided into small groups of 3-4 for a 20-minute discussion. Each group will identify and discuss which soft skills they believe are most crucial and provide reasons for their choices. After the discussion, each group will present their insights to the larger group, fostering a collective understanding of the significance of various soft skills.
Učesnici se dele u male grupe od 3-4 osobe i imaju 20 minuta za diskusiju. Svaka grupa identifikuje i razmatra koje meke veštine smatraju najvažnijima, uz obrazloženje svojih izbora. Nakon diskusije, svaka grupa prezentuje svoje uvide celokupnoj grupi, čime se podstiče kolektivno razumevanje značaja različitih mekih veština.
3. Sledi interaktivna vežba u trajanju od 25 minuta koja započinje puštanjem videa koji ističe značaj komunikacije i timskog rada, koristeći spoljne resurse poput Asertivne i nenasilne komunikacije. Nakon videa, facilitator vodi diskusiju o ključnim zaključcima, podstičući učesnike da podeli lične priče o situacijama u kojima su efikasno koristili ili posmatrali primenu mekih veština. Ova vežba ima za cilj da učvrsti naučene koncepte i pruži praktične primere primene mekih veština.

Aktivnost 2: Scenariji igranja uloga

Trajanje: 60 minuta

Cilj: Unaprediti meke veštine učesnika kroz praktičnu primenu u scenarijima igranja uloga.

Opis: Učesnici će učestvovati u vežbama igranja uloga kako bi praktikovali i razvijali svoje meke veštine u simuliranim situacijama lokalnog razvoja.

Pravila:

1. Objasnite koncept i prednosti igranja uloga u razvoju veština.
2. Pružite smernice za efikasno igranje uloga, naglašavajući važnost aktivnog učešća i konstruktivnih povratnih informacija.
3. Podelite učesnike u parove ili male grupe.
4. Dodelite svakoj grupi scenario vezan za lokalni razvoj, kao što su organizacija događaja u zajednici, rešavanje konflikta među članovima tima ili predstavljanje predloga za razvoj lokalnim vlastima. ***
5. Svaka grupa ima 15 minuta za pripremu svog scenarija igranja uloga.
6. Grupe izvode svoje scenarije pred ostalim učesnicima.
7. Podstaknite kreativnost i realizam u njihovim nastupima.

Objašnjenje:

1. Sesija počinje 10-minutnim objašnjenjem koncepta igranja uloga, ističući njegove prednosti za razvoj veština. Facilitator pruža smernice za efikasno igranje uloga, naglašavajući značaj aktivnog učešća i davanja konstruktivnih povratnih informacija.
2. U roku od 10 minuta, učesnici se dele u parove ili male grupe i dodeljuju im se scenariji relevantni za lokalni razvoj. Scenariji mogu uključivati organizaciju događaja u zajednici, rešavanje konflikta u timu ili predstavljanje predloga lokalnim vlastima. Facilitator osigurava da svaka grupa razume svoj scenario i ciljeve.
3. Groups spend 15 minutes preparing their role-play, focusing on creativity and realism. Each group then performs their scenario for the entire class. The total time for this section is 30 minutes, allowing each group sufficient time to present and engage with the

audience.

Grupe provode 15 minuta pripremajući svoj scenario, fokusirajući se na kreativnost i realizam. Zatim svaka grupa izvodi svoj scenario pred ostalim učesnicima. Ukupno vreme za ovu sekciju je 30 minuta dozvoljavajući svakoj grupi dovoljno vremena da prezentuje i razgovara sa publikom.

4. Nakon igranja uloga sledi 10-minutni razgovor. Facilitator vodi diskusiju, dajući pozitivne povratne informacije i konstruktivnu kritiku. Učesnici razgovaraju o tome šta je bilo dobro u svakoj igri uloga i identifikuju oblasti za poboljšanje, negujući okruženja za učenje i poboljšanje njihovog razumevanja i primene mekih veština.

*** SCENARIJI koje treba koristiti za ovu aktivnost

Scenario 1: Organizacija događaja u zajednici

Opis: Vaša grupa je odgovorna za organizovanje događaja u zajednici za promociju lokalne kulture i umetnosti. Morate isplanirati događaj, koordinirati sa lokalnim umetnicima, obezbediti mesto i promovisati događaj u zajednici. Uloge:

- Organizator događaja: Nadzire planiranje i izvođenje događaja.
- Lokalni umetnik: Potrebna su garancija i detalji o njihovom učešću.
- Menadžer mesta: Raspravlja o logistici korišćenja mesta.
- Član zajednice: daje povratne informacije o promociji i sadržaju događaja.

Scenario 2: Rešavanje sukoba među članovima tima

Opis: Vaš lokalni razvojni tim se suočava sa internim sukobima između članova sa različitim mišljenjima o prioritetima projekta. Morate posredovati u situaciji i pronaći rešenje koje omogućava timu da produktivno napreduje. Uloge:

- Vođa tima: Posreduje u konfliktu i olakšava diskusiju.
- Član tima 1: Veruje da bi projekat trebalo da se fokusira na neposredna poboljšanja infrastrukture.
- Član tima 2: Misli da projekat treba da daje prioritet dugoročnim obrazovnim programima.
- Neutralni posmatrač: Pruža nepristrasnu perspektivu i predlaže kompromisna rešenja.

Scenario 3: Razvoj programa angažovanja mladih

Opis: Vaša grupa ima zadatak da razvije program za angažovanje lokalne omladine u aktivnostima zajednice i mogućnostima za liderstvo. Morate da osmislite program, obezbedite finansiranje i dobijete podršku zajednice. Uloge:

- Programer: Dizajnira program i opisuje njegove aktivnosti.
- Vlasnik lokalnog preduzeća: Potencijalni sponzor koji treba da se uveri u vrednost programa.
- Direktor škole: Razgovara o tome kako se program može integrisati sa školskim aktivnostima.
- Predstavnik mladih: Pruža uvid u to koje aktivnosti bi privukle i bile od koristile lokalnoj omladini.

Scenario 4: Predstavljanje razvojnog predloga lokalnim vlastima

Opis: Vaša grupa je razvila predlog za novi društveni park. Ovaj predlog morate da predstavite lokalnom veću, adresirajući potencijalne probleme i naglašavajući prednosti.

Uloge:

- Prezenter projekta: Vodi prezentaciju i govori o ključnim tačkama.
- Član lokalnog veća: dovodi u pitanje izvodljivost i finansiranje projekta.
- Ekspert za životnu sredinu: Podržava predlog podacima o koristima za životnu sredinu.
- Zastupnik zajednice: Naglašava društvene koristi i podršku zajednice.

±

Trajanje: 60 minuta

Cilj: Podsticati timski rad i saradnju radeći na mini projektu lokalnog razvoja.

Opis: Učesnici će saradivati na malom projektu, primenjujući svoje meke veštine da postignu zajednički cilj.

Pravila:

1. Objasnite projekat izgradnje tima: planiranje društvene bašte ili organizovanje lokalnog dana čišćenja.
2. Razgovarajte o ciljevima, očekivanim ishodima i ulogama unutar tima.
3. Podijelite učesnike u male timove od 4-5 članova.
4. Svaki tim kreira plan za svoj projekat, uključujući zadatke, vremenske okvire i potrebne resurse.
5. Ohrabrite timove da koriste efikasne veštine komunikacije i donošenja odluka.
6. Svaki tim predstavlja svoj plan projekta ostatku grupe.
7. Ostali timovi i instruktor daju povratne informacije i sugestije.
8. Omogućite grupnu diskusiju o tome šta su naučili o timskom radu i saradnji.
9. Podstaknite učesnike da razmisle o tome kako su primenili svoje meke veštine tokom projekta.

Objašnjenje:

1. Sesija počinje objašnjenjem projekta izgradnje tima. Učesnici su informisani o opcijama projekta, kao što je planiranje društvene bašte ili organizovanje lokalnog dana čišćenja. Razgovara se o ciljevima, očekivanim ishodima i pojedinačnim ulogama unutar tima kako bi se osigurala jasnoća i usklađenost.
2. Učesnici su podeljeni u male timove od 4-5 članova. Svaki tim ima zadatak da napravi detaljan plan za svoj projekat, uključujući zadatke, vremenske okvire i potrebne resurse. Ova faza naglašava važnost efikasne komunikacije, saradnje i veština donošenja odluka.
3. Svaki tim predstavlja svoj plan projekta ostatku grupe. Ovo omogućava učesnicima da uvežbaju svoje veštine prezentacije i dobiju konstruktivne povratne informacije od svojih vršnjaka i instruktora. Sesija povratnih informacija podstiče kritičko razmišljanje i poboljšanje.
4. Aktivnost se završava grupnom diskusijom koja se osvrće na timski rad i iskustvo saradnje. Učesnici dele svoje uvide i saznanja o primeni mekih veština tokom projekta, podstičući

dublje razumevanje i uvažavanje ovih veština.

Modul 3

Scenario lekcije: Srednji nivo

Potrebno vreme (u minutima)	180 minuta
Potrebni materijali / oprema	<ul style="list-style-type: none">• Digitalni materijali: prezentacija, video• Analogni materijali: papir, olovke, flip čart tabla, marker• Lepljive beleške, tabla
Razvijeno znanje i veštine	Učesnici će naučiti / razviti: <ul style="list-style-type: none">• Mapiranje zajednice i procena potreba: Razumevanje trenutnog stanja zajednice, identifikovanje ključnih sredstava i vrste potreba.• Saradnja zainteresovanih strana: Efikasna komunikacija i pregovoranje sa različitim zainteresovanim stranama u zajednici.• Razvoj inkluzivne strategije: Stvaranje izvodljivih planova za prevazilaženje prepreka inkluzivnom učešću u projektima lokalnog razvoja.
Scenario lekcije: obim / cilj	Cilj ovog modula je osnaživanje učesnika sa veštinama i znanjem neophodnim za efikasno angažovanje sa svojim zajednicama i promovisanje inkluzivnog i održivog lokalnog razvoja. Do kraja ove obuke, učesnici će biti osposobljeni da mapiraju resurse zajednice, sarađuju sa zainteresovanim stranama i razvijaju strategije za osiguranje inkluzivnog učešća.
Ukupno trajanje lekcije	3 sata

Uvod:

Ovo je radionica za srednji nivo znanja o angažovanju zajednice i lokalnom razvoju. Ovaj modul je

dizajniran da produbi vaše razumevanje dinamike zajednice i poboljša vaše veštine u omogućavanju održivih i inkluzivnih razvojnih inicijativa. Kroz praktične vežbe i saradničke diskusije, dobićete vredne uvide i alate za efikasan doprinos rastu i blagostanju vaše zajednice.

Opis aktivnosti obuke

Početak radionice:

Započnite rad tako što ćete pozdraviti učesnike i upoznati sve prisutne. Objasnite svrhu i ishode učenja obuke. Ove aktivnosti su osmišljene da pomognu učesnicima srednjeg nivoa da unaprede svoje razumevanje i veštine u angažovanju zajednice i lokalnom razvoju. Kroz praktične vežbe i saradničke diskusije, učesnici će biti bolje opremljeni da doprinesu inicijativama održivog i inkluzivnog razvoja u svojim zajednicama.

Evaluacija

Učesnici će biti ocenjeni na osnovu njihovog angažovanja i učešća u svim grupnim aktivnostima, obezbeđujući da aktivno doprinosu i demonstriraju veštine razvijene tokom radionice.

Aktivnost 1: Mapiranje zajednice i procena potreba

Trajanje: 60 minuta

Cilj: Pomoći učesnicima da razumeju trenutnu situaciju u svojoj zajednici i identifikuju oblasti koje je potrebno unaprediti putem mapiranja zajednice i procene potreba.

Opis: Učesnici će raditi u malim grupama kako bi kreirali vizuelnu mapu svoje zajednice, ističući ključne resurse, sredstva i oblasti koje zahtevaju pažnju. Zatim će sprovesti procenu potreba kako bi prioritetno odredili oblasti za razvoj i identifikovali potencijalne prepreke za inkluzivno učešće.

Pravila:

1. Podelite učesnike u male grupe (po 4-5 osoba).
2. Obezbedite svakoj grupi velike listove papira, flomastere i lepljive papiriće.
3. Zamolite grupe da nacrtaju mapu svoje zajednice, uključujući orijentire, ključne resurse i oblasti koje zahtevaju pažnju.
4. Podstaknite učesnike da razgovaraju i zabeleže prednosti i slabosti svoje zajednice.
5. Kada mapa bude završena, svaka grupa treba da sprovede procenu potreba identifikujući i dajući prioritet oblastima koje zahtevaju razvoj ili unapređenje.
6. Grupe će predstaviti svoje mape i procene pred razredom.

Objašnjenje:

1. Započnite objašnjavajući značaj razumevanja trenutnog stanja zajednice kako biste planirali efikasne inicijative razvoja.
2. Dajte pregled mapiranja zajednice i njegovih prednosti u vizualizaciji resursa i potreba.
3. Vodite učesnike kroz proces crtanja mape zajednice, osiguravajući da uključe sve značajne elemente.
4. Razgovarajte o procesu procene potreba, naglašavajući kako odrediti prioritete na osnovu hitnosti i uticaja.
5. Omogućite grupama da rade na svojim mapama i procenama, pružajući podršku po potrebi.
6. Olakšajte prezentacije, podstičući povratne informacije i diskusiju o nalazima svake grupe.

Aktivnost 2: Saradnja zainteresovanih strana kroz igranje uloga

Trajanje: 60 minuta

Cilj: Razvijanje veština učesnika u saradnji sa zainteresovanim stranama i komunikaciji kroz simulaciju sastanka za lokalni razvoj sa različitim akterima iz zajednice.

Opis: Učesnici će učestvovati u aktivnosti igranja uloga, preuzimajući uloge različitih aktera iz zajednice (npr. predstavnici lokalne vlasti, vlasnici preduzeća, stanovnici, omladinski predstavnici) i saradivati na planiranju projekta lokalnog razvoja.

Pravila:

1. Svakom učesniku dodelite ulogu koja predstavlja različitog aktera iz zajednice.
2. Obezbedite kratak scenario lokalnog razvojnog projekta (npr. izgradnja centra za zajednicu).
3. Svaki akter treba da ima specifične interese i zabrinutosti u vezi sa projektom.
4. Organizujte simulirani sastanak na kojem učesnici diskutuju o projektu, pregovaraju i pokušavaju da postignu konsenzus.
5. Nakon sastanka, održite debriefing sa celom grupom kako biste razgovarali o izazovima i uspesima saradnje.

Objašnjenje:

1. Predstavite koncept saradnje zainteresovanih strana i njegovu važnost u lokalnom razvoju.
2. Objasnite scenario i podelite kartice sa ulogama svakom učesniku, detaljno opisujući interese i zabrinutosti njihovog lika.
3. Pripremite teren za sastanak, podstičući učesnike da zastupaju stavove svog aktera, ali i da traže zajednički jezik.
4. Vodite diskusiju, osiguravajući da svi imaju priliku da govore i da se ključne tačke obrade.
5. Nakon igranja uloga, vodite sesiju kako biste se osvrnuli na ovo iskustvo, razgovarajući o tome šta je bilo uspešno i šta bi moglo biti unapređeno u stvarnim situacijama.

Aktivnost 3: Razvoj inkluzivnih strategija

Trajanje: 60 minuta

Cilj: Omogućiti učesnicima da razviju strategije za podsticanje inkluzivnog učešća u projektima lokalnog razvoja.

Opis: Učesnici će raditi u grupama kako bi razvili strategije za prevazilaženje prepreka za inkluzivno učešće u lokalnom razvoju. Razmotriće kulturne, jezičke, ekonomske i društvene prepreke i predložiti konkretna rešenja za njihovo prevazilaženje.

Pravila:

1. Formirajte male grupe (po 4-5 osoba).
2. Svaka grupa će izabrati specifičnu prepreku na koju će se fokusirati (npr. kulturnu, jezičku, ekonomsku).
3. Grupe će razmeniti ideje i razviti detaljnu strategiju za prevazilaženje izabrane prepreke, uključujući konkretne akcije, potrebne resurse i potencijalne rezultate.
4. Svaka grupa će predstaviti svoju strategiju razredu.

- Vodite diskusiju o predloženim strategijama, podstičući povratne informacije i predloge za poboljšanje.

Objašnjenje:

- Započnite kratkom diskusijom o važnosti inkluzivnog učešća u lokalnom razvoju i uobičajenim preprekama s kojima se ljudi suočavaju.
- Objasnite aktivnost i navedite primere različitih vrsta prepreka.
- Omogućite grupama da izaberu oblast na koju će se fokusirati i započnu s osmišljavanjem rešenja.
- Podstaknite grupe da budu kreativne i uzmu u obzir različite perspektive u svojim strategijama.
- Obezbedite vreme za razvoj strategija i pripremu prezentacija.
- Vodite prezentacije, pružajući konstruktivne povratne informacije i podstičući pregled od strane vršnjaka.

Modul 3

Scenario lekcije: Napredni nivo

Potrebno vreme (u minutima)	180 minuta
Potrebni materijali / oprema	<ul style="list-style-type: none"> Digitalni materijali: prezentacija, video Analogni materijali: papir, olovke, flip čart tabla, marker Lepljive beleške, tabla
Razvijeno znanje i veštine	<p>Učesnici će naučiti / razviti:</p> <ul style="list-style-type: none"> Napredno mapiranje zajednice i procena potreba: Tehnike za identifikaciju i određivanje prioriteta potreba zajednice. Saradnja i angažovanje zainteresovanih strana: Efikasne metode komunikacije i pregovaranja sa različitim zainteresovanim stranama. Inovativni dizajn projekata: Veštine za stvaranje održivih i inkluzivnih projekata razvoja zajednice.
Scenario lekcije: obim / cilj	Cilj ovog modula je osnaživanje učesnika sa alatima i znanjem neophodnim za vođenje i doprinos inicijativama održivog i inkluzivnog lokalnog razvoja. Analizom uspešnih projekata, praktikovanjem naprednih tehnika angažovanja zainteresovanih strana i dizajnanjem

	inovativnih projekata, učesnici će biti obučeni da pokrenu pozitivne promene u svojim zajednicama.
Ukupno trajanje lekcije	3 sata

Uvod

Ovo je radionica naprednog nivoa o razvoju zajednice. Ovaj modul je dizajniran da unapredi vaše veštine i produbi vaše razumevanje održivog razvoja zajednice. Kroz praktične vežbe, analize studija slučaja i saradničke diskusije, bićete bolje obučeni da doprinesete uspešnim razvojnim inicijativama u vašim zajednicama.

Opis aktivnosti obuke

Početak radionice: (primer)

Započnite rad tako što ćete pozdraviti učesnike i upoznati sve prisutne. Objasnite svrhu i ishode učenja obuke. Ove aktivnosti su osmišljene da pomognu učesnicima naprednog nivoa da unaprede svoje razumevanje i veštine u održivom razvoju zajednice. Analizom uspešnih projekata, praktikovanjem naprednih tehnika angažovanja zainteresovanih strana i osmišljavanjem inovativnih projekata, učesnici će biti bolje opremljeni da vode i doprinose uspešnim razvojnim inicijativama u svojim zajednicama.

Evaluacija

Učesnici će biti ocenjeni na osnovu njihovog angažovanja i učešća u svim grupnim aktivnostima, obezbeđujući da aktivno doprinose i demonstriraju veštine razvijene tokom radionice.

Aktivnost 1: Napredne strategije za održivi razvoj zajednice

Trajanje: 60 minuta

Cilj: Kritički analizirati uspešne projekte razvoja zajednice širom sveta i izvući ključne strategije i lekcije koje se mogu primeniti u lokalnim kontekstima.

Opis: Učesnici će proučiti detaljne studije slučaja uspešnih projekata razvoja zajednice, identifikovati primenjene strategije i diskutovati o njihovoj primenljivosti u svojim zajednicama.

Pravila:

1. Podelite učesnike u male grupe (po 4-5 osoba).
2. Svakoj grupi dodelite studiju slučaja uspešnog projekta razvoja zajednice.
3. Svaka grupa će analizirati svoju studiju slučaja fokusirajući se na sledeće aspekte:
 - Ciljevi i zadaci projekta
 - Ključni akteri uključeni u projekat
 - Strategije i pristupi koji su primenjeni
 - Izazovi s kojima se projekat suočio i rešenja koja su primenjena
 - Ishodi i uticaj projekta
4. Grupe će zatim diskutovati o tome kako se ove strategije mogu prilagoditi projektima u njihovim zajednicama.
5. Svaka grupa će predstaviti svoje nalaze i ideje razredu.

Studije slučaja koje se mogu koristiti:

1. Makoko Floating School, Nigerija:
Izvor: [Kunlé Adeyemi, NLÉ Architects \(ArchDaily\)](#)
2. Kibera Public Space Project, Kenija:
Source: [Kounkuey Design Initiative \(KDI\)](#)
3. Favela-Bairro Project, Brazil:
Izvor: [Inter-American Development Bank \(IDB\)](#)
4. Gurara Falls Eco-Tourism Project, Nigerija:
Izvor: [African Development Bank \(AfDB\)](#)

Objašnjenje:

1. Počnite objašnjenjem važnosti učenja iz uspešnih projekata i kako studije slučaja mogu pružiti dragocene uvide.
2. Dajte pregled studija slučaja koje će se analizirati i podelite ih grupama.
3. Vodite učesnike kroz proces analize, osiguravajući da obuhvate sve ključne aspekte.
4. Obezbedite vreme za diskusiju u grupama i pripremu prezentacija.
5. Vodite prezentacije, podstičući kritičku diskusiju i poređenja između studija slučaja i lokalnih konteksta učesnika.

Aktivnost 2: Napredne tehnike angažovanja zainteresovanih strana

Trajanje: 60 minuta

Cilj: Osposobiti učesnike za primenu naprednih tehnika angažovanja zainteresovanih strana u projektima razvoja zajednice, uključujući rešavanje konflikata i postizanje konsenzusa.

Opis: Učesnici će učestvovati u radionici o naprednim tehnikama angažovanja zainteresovanih strana. Naučiće i primenjivaće metode za efikasnu komunikaciju, rešavanje konflikata i izgradnju konsenzusa kroz vežbe igranja uloga i simulacije.

Pravila:

1. Započnite kratkim predavanjem o naprednim tehnikama angažovanja zainteresovanih strana.
2. Podelite učesnike u parove ili manje grupe
3. Svaka grupa će dobiti scenario koji uključuje konflikt između zainteresovanih strana ili složene pregovore u projektu razvoja zajednice.
4. Učesnici će igrati uloge iz scenarija, primenjujući naučene tehnike za rešavanje konflikata i izgradnju konsenzusa. ****
5. Nakon igranja uloga, svaka grupa će se osvrnuti na svoje iskustvo i diskutovati o strategijama koje su bile najefikasnije.

Objašnjenje:

1. Obezbedite detaljan pregled naprednih tehnika angažovanja, uključujući aktivno slušanje, veštine posredovanja i pregovaranja.
2. Objasnite značaj ovih tehnika za upravljanje odnosima sa zainteresovanim stranama i osiguranje uspešnih ishoda projekta.
3. Podelite scenarije i vodite učesnike kroz vežbe igranja uloga.
4. Olakšajte proces igranja uloga, pružajući povratne informacije i podršku po potrebi.

5. Organizujte sesiju, podstičući učesnike da podele svoja iskustva i uvide.

**** SCENARIO ZA IGRANJE ULOGA

Scenario 1: Renoviranje parka u komšiluku

Opis: Vaš tim ima zadatak da obnovi lokalni park. Međutim, postoji sukob između mladih koji žele skejt park i roditelja koji više vole bezbedno igralište za decu. Obe grupe su strastvene i imaju čvrsta mišljenja.

Uloge:

Vođa projekta: Posreduje u diskusiji i omogućava konsenzus.

Predstavnik mladih: Zagovara skej park

Predstavnik roditelja: Zagovara igralište za decu

Neutralni član zajednice: Pruža uravnoteženu perspektivu i predlaže kompromisna rešenja.

Scenario 2: Zdravstvena ambulanta u zajednici

Opis: Planira se nova zdravstvena ambulanta u zajednici, ali postoji nesporazum oko njene lokacije. Jedna grupa preferira centralnu lokaciju u blizini javnog prevoza, dok druga grupa želi da je bliže udaljenijim područjima.

Uloge:

Menadžer zdravstvenog projekta: Olakšava pregovore i pokušava da postigne konsenzus.

Zagovornik javnog prevoza: Podržava centralnu lokaciju.

Predstavnik zajednice sa nedostatkom usluga: Podržava lokaciju bliže udaljenijim oblastima.

Službenik lokalne uprave: Pruža uvid u izvodljivost i propise.

Scenario 3: Okrug za unapređenje lokalnog poslovanja

Opis: Dat je predlog za stvaranje okruga za unapređenje poslovanja (BID) za revitalizaciju lokalne privrede. Vlasnici malih preduzeća zabrinuti su zbog povećanja poreza, dok veća preduzeća podržavaju predlog za potencijalne beneficije.

Uloge:

BID koordinator: Vodi diskusiju i posreduje između strana.

Vlasnik malog preduzeća: Protivi se predlogu zbog brige o troškovima.

Vlasnik velikog preduzeća: Podržava predlog za ekonomsku korist.

Ekspert za ekonomski razvoj: Pruža podatke i potencijalne uticaje za informisanje diskusije.

Scenario 4: Razvoj pristupačnog stanovanja

Opis: Plan za izgradnju pristupačnih stanova u naselju naišao je na otpor stanovnika zabrinutih zbog vrednosti imovine i karaktera zajednice. Zagovornici tvrde da je to od suštinskog značaja za rešavanje stambene krize.

Uloge:

Kreator stambenog projekta: Posreduje u diskusiji i zagovara projekat.

Zabrinuti stanovnik: Protivi se projektu zbog brige o vrednosti imovine i karakteru zajednice.

Zagovornik stanovanja: Podržava projekat za rešavanje stambene krize.

Urbanistički planer: Pruža uvid u zoniranje, uticaj na zajednicu i moguće kompromise.

Aktivnost 3: Dizajniranje inovativnih razvojnih projekata

Trajanje: 60 minuta

Cilj: Razviti veštine učesnika u osmišljavanju inovativnih i održivih projekata za razvoj zajednice koji odgovaraju specifičnim lokalnim potrebama.

Opis: Učesnici će raditi u grupama na dizajniranju projekta za razvoj zajednice koji uključuje inovativne pristupe i principe održivosti. Pripremiće detaljne projektne predloge, uključujući ciljeve, strategije, resurse i očekivane rezultate.

Pravila:

1. Formirati male grupe (4-5 osoba u svakoj).
2. Svaka grupa će izabrati specifičnu lokalnu potrebu ili problem koji će rešavati svojim projektom.
3. Grupe će razraditi detaljan projektni predlog sa fokusom na:
 - Ciljeve i zadatke projekta
 - Inovativne strategije i pristupe
 - Aspekte održivosti
 - Potrebne resurse
 - Vremenski okvir implementacije
 - Očekivane rezultate i uticaj
4. Svaka grupa će predstaviti svoj projektni predlog pred razredom.
5. Organizovati diskusiju o predloženim projektima, pružajući povratne informacije i sugestije za unapređenje.

Objašnjenje:

1. Počnite uvodom u inovativne i održive prakse razvoja, ističući uspješne primere.
2. Objasnite značaj rešavanja lokalnih potreba kroz prilagođene projekte.
3. Vodite učesnike kroz proces dizajniranja projekta, naglašavajući potrebu za inovacijom i održivošću.
4. Omogućite grupama vreme za razradu i osmišljavanje projektnih predloga.
5. Olakšajte prezentacije, nudeći konstruktivne povratne informacije i podstičući međusobno ocenjivanje.

Modul 4 – Digitalna transformacija

Scenario lekcije: Početni nivo

Potrebno vreme (u minutima)	150 minuta
Potrebni materijali / oprema	Papir, markeri, lepljive beleške, projektor, laptop/tablet.
Razvijeno znanje i veštine	Digitalne zajednice, kreativno razmišljanje, rešavanje problema
Scenario lekcije: obim / cilj	<ul style="list-style-type: none">• Identifikujte digitalne praznine.• Razume teorijske koncepte koji stoje iza digitalnih zajednica.• Naučite strategije za izgradnju i održavanje digitalnih zajednica.
Ukupno trajanje lekcije	2,5 sata

Opis aktivnosti obuke

Početak radionice:

Započnite rad tako što ćete pozdraviti učesnike i upoznati sve prisutne. Objasnite svrhu i ishode učenja obuke.

Aktivnost 1: Aktivnost za opuštanje

Izrada digitalnih identitetskih oznaka (15 minuta)::

Svaki učesnik kreira digitalnu identitetsku oznaku na papiru. Oznaka treba da sadrži:

- Korisničko ime (zabavno i kreativno)
- Omiljenu aplikaciju ili digitalni alat koji koristi
- Jednu zanimljivu činjenicu o sebi povezanu sa tehnologijom (npr. omiljena online igra, nezaboravno iskustvo na internetu itd.)

Deljenje informacija (10 minuta): Učesnici se uparuju i dele svoje digitalne oznake jedni s drugima. Nakon nekoliko minuta, rotiraju se i dele sa drugom osobom.

Aktivnost 2: Razmišljanje o digitalnoj isključenosti (45 minuta)

Cilj: Pomoći učesnicima da razumeju razloge digitalne isključenosti i osmisle rešenja.

Potrebni materijali: Bela tabla, markeri, lepljivi papirići.

Instrukcije:

1. Sesija razmene ideja (10 minuta): Zatražite od učesnika da razmisle o razlozima zbog kojih ljudi mogu biti digitalno isključeni i zapišu svoje ideje na lepljive papiriće. Zatim postavite papiriće na belu tablu.
2. Diskusija (20 minuta): Grupisati papiriće u kategorije (npr. nedostatak pristupa, nedostatak veština, finansijske prepreke). Diskutovati o svakoj kategoriji i zamoliti učesnike da podele stvarne primere ili priče koje poznaju.
3. Razmena ideja o rešenju (15 minuta): U malim grupama, učesnici osmišljavaju rešenja za prevazilaženje jedne ili dve prepreke. Grupe dele svoje ideje sa svima.

Aktivnost 3: Dizajniranje digitalne zajednice (60 minuta)

Cilj: Angažovati učesnike u osmišljavanju digitalne zajednice koja uključuje digitalno isključene osobe.

Potrebni materijali: Veliki papir, markeri, lepljivi papirići, digitalni uređaji (ako su dostupni).

Instructions:

1. Uvod (10 minuta): Objasnite korake za osmišljavanje digitalne zajednice i istaknite značaj inkluzivnosti.
2. Grupna aktivnost (40 minuta): Podelite učesnike u grupe. Svaka grupa dizajnira digitalnu zajednicu kroz sledeće korake:
 - Definisanje ciljne grupe i njenih potreba.
 - Izbor digitalnih platformi koje će se koristiti.
 - Planiranje sadržaja i aktivnosti za zajednicu.
 - Kreiranje strategija za promociju digitalne inkluzije (npr. obezbeđivanje obuke za digitalnu pismenost, partnerstvo sa lokalnim organizacijama).
3. Prezentacija (10 minuta): Svaka grupa predstavlja svoj dizajn digitalne zajednice celoj grupi.

Aktivnost 4: Završetak i refleksija (30 minuta)

Cilj: Napraviti osvrt na aktivnosti i diskutovati o ključnim porukama.

Instrukcije:

1. Krug refleksije (15 minuta): Učesnici sede u krugu i dele jedan ključni zaključak iz sesije. Ohrabrite ih da razmisle o tome kako mogu primeniti naučeno u svojim zajednicama.

2. Povratne informacije (10 minuta): Organizujte kratku sesiju povratnih informacija gde učesnici mogu podeliti šta im se dopalo i šta može biti unapređeno.

3. Završna reč (5 minuta): Sumirajte ključne tačke i zahvalite učesnicima na angažovanju.

Modul 4

Scenario lekcije: Srednji nivo

Potrebno vreme (u minutima)	180 minuta
Potrebni materijali / oprema	Laptop, PPT i ekran Flip chart i markeri.
Razvijeno znanje i veštine	Digitalne zajednice, kreativno razmišljanje, rešavanje problema
Scenario lekcije: obim / cilj	<ul style="list-style-type: none">• Identifikujte digitalne praznine.• Razume teorijske koncepte koji stoje iza digitalnih zajednica.• Naučite strategije za izgradnju i održavanje digitalnih zajednica.
Ukupno trajanje lekcije	3 sata

Opis aktivnosti obuke

Početak radionice:

Započnite rad tako što ćete pozdraviti učesnike i upoznati sve prisutne. Objasnite svrhu i ishode učenja obuke.

Učesnici se ukratko predstavljaju, odakle su i zašto su tu.

Aktivnost 1: Aktivnost za opuštanje - "Digitalni lanac priča" (20 minuta)

Cilj: Podsticanje kreativnosti i timskog rada uz uvod u digitalne koncepte.

Potrebni materijali: Papir, olovke, digitalni uređaji (ako su dostupni).

Instrukcije:

1. Uvod (5 minuta): Ukratko objasnite aktivnost i njen cilj.
2. Kreiranje priče (10 minuta): Učesnici sede u krugu. Facilitator započinje priču povezanu s digitalnom transformacijom (npr. „Jednom davno, u svetu koji se brzo menjao zahvaljujući tehnologiji...“). Svaki učesnik dodaje nekoliko rečenica priči, uključujući elemente digitalne transformacije ili socijalnih preduzeća.
3. Deljenje priče (5 minuta): Kada je priča završena, volonter je čita naglas grupi.

Aktivnost 2: Sesija razmene ideja - "Tehnologije budućnosti" (40 minuta)

Cilj: Podsticanje kreativnog razmišljanja o budućim tehnologijama i njihovom uticaju na socijalna preduzeća.

Potrebni materijali: Veliki listovi papira, markeri, lepljivi papirići.

Instrukcije:

1. **Uvod (5 minuta):** Objasnite cilj aktivnosti, fokusirajući se na zamišljanje budućih tehnologija i njihove moguće primene u socijalnim preduzećima.
2. **Individualno osmišljavanje (10 minuta):** Svaki učesnik piše što više budućih tehnologija koje bi mogle uticati na socijalna preduzeća (npr. veštačka inteligencija, blockchain, napredna robotika).
3. **Diskusija u grupama (15 minuta):** U malim grupama učesnici diskutuju o idejama i biraju tri najperspektivnije tehnologije.
4. **Prezentacija (10 minuta):** Svaka grupa prezentuje odabrane tehnologije i objašnjava kako bi one mogle transformisati socijalna preduzeća.

Aktivnost 3: Refleksija o digitalnoj isključenosti - "Mapiranje prepreka" (40 minuta)

Cilj: Identifikovati i razmotriti razloge za digitalnu isključenost i osmisliti rešenja.

Potrebni materijali: Veliki listovi papira, markeri, lepljivi papirići.

Instrukcije:

1. Uvod (5 minuta): Ukratko objasnite digitalnu isključenost i njen uticaj.
2. Identifikacija prepreka (10 minuta): Učesnici predlažu ideje o razlozima za digitalnu isključenost i pišu ih na lepljive papiriće.
3. Mapiranje prepreka (15 minuta): Učesnici lepe svoje papiriće na veliki papir, grupišući slične ideje zajedno.
4. Predlaganje kreativnih rešenja (10 minuta): U malim grupama učesnici biraju jednu prepreku i osmišljavaju kreativna rešenja za njeno prevazilaženje.
5. Deljenje rešenja (5 minuta): Grupe dele svoja rešenja sa celom grupom.

Aktivnost 4: Kreativno rešavanje problema - "Dizajnirajte digitalnu zajednicu" (60 minuta)

Cilj: Uključiti učesnike u dizajniranje digitalne zajednice namenjene osobama koje su digitalno isključene.

Potrebni materijali: Veliki listovi papira, markeri, lepljivi papirići, digitalni uređaji (ako su dostupni).

Instrukcije:

1. Uvod (10 minuta): Objasnite korake u dizajniranju digitalne zajednice i istaknite značaj inkluzivnosti.
2. Grupna aktivnost (40 minuta): Podelite učesnike u grupe. Svaka grupa dizajnira digitalnu zajednicu prema sledećim koracima:
 - Definišu ciljnu grupu i njihove potrebe.
 - Biraju digitalnu platformu/e koje će se koristiti.
 - Planiraju sadržaj i aktivnosti za zajednicu.
 - Kreiraju strategije za promovisanje digitalne inkluzije (npr. pružanje obuka za digitalnu pismenost, partnerstvo sa lokalnim organizacijama).

3. Presentacija (10 minuta): Svaka grupa predstavlja dizajn svoje digitalne zajednice ostatku grupe.

Aktivnost 5: Zaključak i refleksija (20 minuta)

Cilj: Razmisliti o aktivnostima i diskutovati o ključnim zaključcima.

Potrebni materijali: Nisu potrebni.

Instrukcije:

1. Krug refleksije (10 minuta): Učesnici sede u krugu i dele jedan ključni zaključak sa sesije. Podstaknite ih da razmisle kako mogu primeniti naučeno u svojim zajednicama.
2. Povratne informacije (5 minuta): Organizujte kratku sesiju povratnih informacija gde učesnici mogu reći šta im se svidelo i šta bi moglo da se poboljša.
3. Završne reči (5 minuta): Sumirajte ključne tačke i zahvalite se učesnicima na angažovanju.

Modul 4

Scenario lekcije: Napredni nivo

Potrebno vreme (u minutima)	180 minuta
Potrebni materijali / oprema	Laptop, PPT i ekran Flip chart i markeri.
Razvijeno znanje i veštine	Digitalne zajednice, kreativno razmišljanje, rešavanje problema
Scenario lekcije: obim / cilj	<ul style="list-style-type: none">• Identifikujte digitalne praznine.• Razume teorijske koncepte koji stoje iza digitalnih zajednica.• Naučite strategije za izgradnju i održavanje digitalnih zajednica.
Ukupno trajanje lekcije	3 sata

Opis aktivnosti obuke

Početak radionice:

Započnite rad tako što ćete pozdraviti učesnike i upoznati sve prisutne. Objasnite svrhu i ishode učenja obuke.

Učesnici se ukratko predstavljaju, odakle su i zašto su tu.

Aktivnost 1: Napredna aktivnost za zagrevanje - "Takmičenje tehnoloških inovacija" (30 minuta)

Cilj: Podsticanje kreativnosti, javnog nastupa i timskog rada uz uvod u napredne digitalne koncepte.

Potrebni materijali: Papir, olovke, digitalni uređaji (ako su dostupni).

Instrukcije:

1. Uvod (5 minuta): Ukratko objasniti aktivnost i njen cilj.
2. Formiranje timova (5 minuta): Podeliti učesnike u male timove od 3-4 člana.

3. Priprema inovativnog rešenja za takmičenje (15 minuta): Svaki tim osmišljava ideju inovativne tehnologije koja može transformisati društvena preduzeća. Pripremaju kratku prezentaciju koja uključuje problem koji rešava, način funkcionisanja i potencijalni uticaj.

4. Prezentacija rešenja (5 minuta): Svaki tim predstavlja svoju ideju grupi. Opcionalno, učesnici mogu glasati za najinovativniju ideju.

Aktivnost 2: Dubinska razmena ideja - "Uticaj novih tehnologija" (45 minuta)

Cilj: Istražiti dublje implikacije novih tehnologija na društvena preduzeća.

Potrebni materijali: Veliki listovi papira, markeri, lepljive beleške.

Instrukcije:

1. Uvod (5 minuta): Objasniti aktivnost s fokusom na implikacije tehnologija poput veštačke inteligencije, blockchain-a i IoT-a, posebno u vezi sa digitalno marginalizovanim osobama.
2. Individualna razmena ideja (10 minuta): Učesnici pišu na lepljive beleške potencijalne uticaje ovih tehnologija.
3. Grupna diskusija (20 minuta): U malim grupama, učesnici kategorizuju uticaje na prilike i izazove.
4. Prezentacija (10 minuta): Svaka grupa predstavlja kategorizovane uticaje i diskutuje o potencijalnim strategijama koje društvena preduzeća mogu koristiti za iskorišćavanje prilika i ublažavanje izazova.

Aktivnost 3: Refleksija o digitalnoj isključenosti - "Mapiranje persona" (45 minuta)

Cilj: Identifikovati i reflektovati razloge digitalne isključenosti kroz detaljno mapiranje persona i osmišljavanje rešenja.

Potrebni materijali: Veliki listovi papira, markeri, lepljive beleške.

Instrukcije:

1. Uvod (5 minuta): Ukratko objasniti digitalnu isključenost i njen uticaj.
2. Kreiranje persona (15 minuta): Učesnici kreiraju detaljne persone koje predstavljaju različite grupe digitalno isključenih osoba (npr. stariji, osobe sa niskim primanjima, ruralne zajednice).
3. Identifikacija prepreka (10 minuta): Za svaku osobu učesnici identifikuju specifične prepreke s kojima se suočavaju u vezi sa digitalnom inkluzijom.
4. Kreiranje rešenja (10 minuta): U malim grupama učesnici osmišljavaju prilagođena rešenja za jednu ili dve persone.
5. Deljenje (5 minuta): Grupe dele svoja rešenja s celom grupom.

Aktivnost 4: Napredno rešavanje problema - "Dizajniranje strategije digitalne inkluzije" (60 minuta)

Cilj: Uključiti učesnike u dizajniranje sveobuhvatne strategije digitalne inkluzije za društvena preduzeća.

Potrebni materijali: Veliki listovi papira, markeri, lepljive beleške, digitalni uređaji (ako su dostupni).

Instrukcije:

1. Uvod (10 minuta): Objasniti korake za dizajniranje strategije digitalne inkluzije i naglasiti važnost inkluzivnosti.

2. Grupna aktivnost (40 minuta): Podeliti učesnike u grupe. Svaka grupa dizajnira strategiju digitalne inkluzije sa sledećim koracima:

- Definisane ciljne publike i njihovih specifičnih potreba.
- Odabir odgovarajućih digitalnih platformi i alata.
- Razvijanje detaljnog plana za sadržaj, obuke i aktivnosti za angažovanje zajednice.
- Kreiranje strategija za praćenje i evaluaciju efikasnosti inkluzivnih napora.

3. Prezentacija (10 minuta): Svaka grupa predstavlja svoju strategiju digitalne inkluzije i odgovara na pitanja.

Aktivnost 5: Zaključak i refleksija - "Plan budućih akcija" (20 minuta)

Cilj: Napraviti osvrt na aktivnosti, diskutovati o naučenim lekcijama i razviti lični akcioni plan.

Potrebni materijali: Papir, olovke.

Instrukcije:

1. Krug refleksije (10 minuta): Učesnici sede u krugu i dele jedan ključni utisak iz sesije. Podstaknuti ih da razmisle o tome kako mogu primeniti naučeno u svojim zajednicama.
2. Akcioni plan (5 minuta): Svaki učesnik zapisuje lični akcioni plan u kojem navodi kako će koristiti stečene uvide da promovišu digitalno uključivanje u svoju zajednicu.
3. Povratne informacije i završna reč (5 minuta): Brza sesija povratnih informacija gde učesnici dele šta im se svidelo i šta može biti poboljšano. Sažeti ključne tačke i zahvaliti učesnicima na angažovanju.

Modul 5 – Društvo koje stari

Scenario lekcije: Početni nivo

Potrebno vreme (u minutima)	180 minuta
Potrebni materijali / oprema	stikeri, A3 papiri, tabla, markeri, olovke štampani šablon alata
Razvijeno znanje i veštine	<ul style="list-style-type: none">● međugeneracijski timski rad● aktivno slušanje● empatija● pristup dizajnerskog razmišljanja
Scenario lekcije: obim / cilj	<ul style="list-style-type: none">● pojačati razmišljanje o temi društva koje stari između međugeneracijskih grupa učesnika● stimulisanje samorefleksije o potrebama i veštinama i kako se one mogu promeniti tokom vremena● empatija i aktivno slušanje kao sredstvo za prevazilaženje jaza između generacija
Ukupno trajanje lekcije	3 sata

Opis aktivnosti obuke

Aktivnost 1 – Upoznajmo jedni druge: Supermoći, Ahilova peta i snovi

Trajanje: 30 minuta

Ciljevi: stimulisanje samorefleksije učesnika na sebi, uvodeći teme

Korak po korak:

- Dajte svakom učesniku po tri nalepnice u tri različite boje
- Zamolite ih da napišu na svakoj nalepnici:
 - **1 supermoć:** jedna stvar u kojoj su posebno dobri/jedan talenat

- **1 Ahilovu petu:** jednu slabu tačku, nešto zbog čega se osećaju nesigurno/izvor stresa/nešto što smatraju da treba više da vežbaju
 - **1 san:** zamolite ih da odgovore na pitanje „Šta ste želeli da budete kad porastete?”
- Učesnici će imati 10 minuta da napišu tri odgovora
 - Svaki učesnik se predstavlja ostatku grupe kroz ova tri odgovora.
- Zamolite učesnika da malo elaborira odgovor dok predstavlja grupi.
Svaki učesnik ima 3 minuta.

Aktivnost 2 – Procena potreba

Deo 1

Trajanje: 30 minuta

Ciljevi: samorefleksija o potrebama, aktivno slušanje, razumevanje sličnosti i razlika potreba unutar grupe

Korak po korak:

- Dajte svakom učesniku po tri nalepnice u tri različite boje
- Zamolite ih da napišu 2 potrebe koje osećaju da imaju. One mogu da se tiču njihovog ličnog života i toga kako su one povezane sa glavnim društvenim pitanjima – kao što su posao, obrazovanje, životna sredina, ekonomija.
- Zamolite ih da postave nalepnicu na tablu
- Počnite da grupišete nalepnice po sličnostima
- Počnite da čitate naglas različite grupe potreba i zamolite učesnike da ustanu kada čuju da se njihova nalepnica čita.
- Olakšajte zajedničku refleksiju o sličnostima potreba.

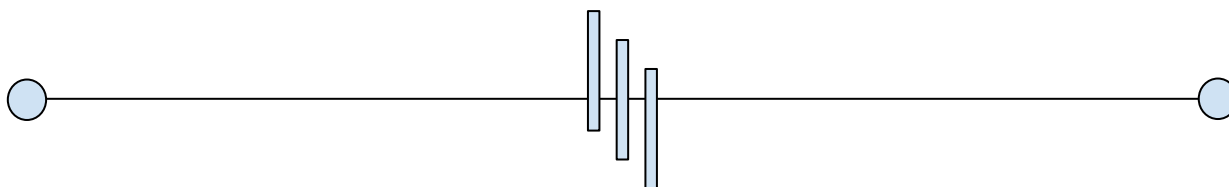
Deo 2

Trajanje: 45 minuta

Ciljevi: procena potreba, samorefleksija o potrebama, zajednička refleksija o različitim potrebama: kako se menja vreme i koji su promenljivi faktori

Korak po korak:

- Dajte svakom učesniku papir i zamolite ga da nacрта na njemu šemu sličnu ovoj:

U korespondenciji sa tačkom A, zamolite ih da napišu tri potrebe za koje osećaju da su imali u prošlosti. One mogu da se tiču njihovog ličnog života i toga kako je on povezan sa glavnim društvenim pitanjima – kao što su posao, obrazovanje, životna sredina, ekonomija.

U odnosu sa tačkom B, zamolite ih da napišu kako je ova potreba ispunjena i do koje je trenutne situacije dovela.

U sredini linije zamolite ih da napišu prekretnicu/alat/rešenje za koje su pronašli da idu od tačke A do tačke B.

Primer. "Pronalaženje posla u skladu sa mojim obrazovanjem" —--- radna praksa — "Radim

kao grafički dizajner”

- Zamolite svakog učesnika da predstavi svoj vremenski raspored ostatku grupe.

Aktivnost 3 - Iskustvo korisničkog putovanja

Trajanje: 1 sat

Ciljevi: razmotriti različite načine doživljaja usluga/proizvoda, razmotriti praktičnu primenu procene potreba, unaprediti aktivno slušanje i empatiju.

Korak po korak:

- Podeliti učesnike u grupe (grupe mladih učesnika / grupe starijih učesnika; svaka grupa treba da ima najmanje 3 učesnika).
- Izabrati jednu od potreba koje su se pojavile tokom prvog dela aktivnosti 2. 1 grupa mladih učesnika i 1 grupa starijih učesnika radiće na istoj potrebi. Ako ima više od 2 grupe, biraju se dodatne potrebe (1 potreba x 2 grupe).
- Svakoj grupi dati jednu „Mapu korisničkog puta“ („User Journey Map“) i zamoliti ih da je popune imajući u vidu dodeljenu potrebu. Počevši od potrebe, potrebno je da zamisle različite korake koji vode ka ispunjenju te potrebe.
- Svaka grupa ima 5 minuta da predstavi svoju mapu ostalim grupama.

Evaluacija i povratne informacije

Sviđa mi se & Želja

Zamolite učesnike da ostave jedno „Sviđa mi se“ – nešto što im se posebno dopalo u radionici, i jednu „Želju“ – nešto za šta smatraju da je nedostajalo i što bi želeli da je bilo uključeno/uzeto više u obzir tokom radionice.

Modul 5

Scenario lekcije: Srednji nivo

Potrebno vreme (u minutima)	180 minuta
Potrebni materijali / oprema	stikeri, A3 papiri, tabla, markeri, olovke štampani šablon alata
Razvijeno znanje i veštine	(Na primer: znanje o društvu, klimatskim promenama, mekim veštinama itd.)
Scenario lekcije: obim / cilj	(Spomenite tri cilja koje će učesnici postići na kraju svake lekcije)

Ukupno trajanje lekcije	3 sata
--------------------------------	---------------

Opis aktivnosti obuke

Aktivnost 1 - Upoznajmo se - Ljudski Bingo

Trajanje: 30 minuta

Ciljevi: upoznavanje na aktivan i nekonvencionalan način, upoznavanje karakteristika grupe, podsticanje interakcije.

Ljudska Bingo kartica sastoji se od mreže od 5 x 5 kvadrata. Svaki kvadrat sadrži ljudske karakteristike, osobine ličnosti ili činjenice iz života.

Savet: pokušajte da osmislite karakteristike/činjenice povezane s temom/specifičnostima grupe. Na primer, u ovom slučaju činjenice koje se odnose na to da je grupa međugeneracijska.

Možete kreirati svoju prilagođenu Ljudski Bingo karticu ovde:

<https://myfreebingocards.com/human-bingo/human-bingo/edit>

- Svakom učesniku podelite Ljudski Bingo karticu i olovku.
- Učesnici će se kretati okolo i postavljati jedni drugima pitanja da li odgovaraju nekoj od karakteristika na kartici. Kada pronađu osobu koja odgovara karakteristici, upisuju njeno ime u odgovarajući kvadrat i nastavljaju s ostalim članovima grupe (ime u više kvadrata ne važi - ovo pravilo se ne primenjuje na grupe manje od 10 osoba).
- Učesnik koji prvi popuni sve kvadrate pobeđuje i proglašava kraj igre.

Aktivnost 2 – Igranje uloga – empatični intervju

Trajanje: 75 minuta

Ciljevi: aktivno slušanje, samorefleksija kroz empatiju, usklađivanje potreba grupe.

Pre početka aktivnosti, razgovarajte s grupom o temi od interesa koja će biti centralna za intervju. Tema može biti proizvod, usluga ili projekat.

Može biti veoma specifična (npr. „Zajednička bašta u lokalnom parku“) ili opšta (npr. „Digitalizacija javnih usluga“).

- Podelite učesnike u parove: 1 mladi učesnik / 1 stariji učesnik.
- Svakom učesniku dodelite šablon za empatični intervju („Empathy Interview Canva“) i zamolite ih da ga popune odgovorima svoje osobe iz para (30 minuta).
- Nakon toga, svaki učesnik će ostatku grupe predstaviti osobu koju je intervjuisao, kao da je on/ona ta osoba.

Aktivnost 3 – U tuđim cipelama: obrnuto korisničko putovanje

Trajanje: 45 minuta

Ciljevi: projekcija na „tuđe“ potrebe, primena zaključaka aktivnog slušanja, praktična primena procene potreba.

Polazeći od saznanja iz empatičnog intervjuja, zamolite učesnike da kreiraju „Korisničko putovanje“ („User Journey“) kao da su osoba koju su intervjuisali.

- Učesnici će popuniti šablon za korisničko putovanje, pristupajući temi

(proizvod/usluga/projekt dogovoren pre intervjua) iz perspektive osobe koju su intervjuisali.

- Nakon toga, učesnici će pregledati korisničko putovanje koje je kreirao njihov partner iz intervjua i razgovarati o tome da li se osećaju dobro reprezentovano, koji koraci su drugačiji od njihovih očekivanja, a koji su tačno pogođeni.

Procena / Evaluacija

Fokus grupa

Zamolite učesnike da u grupi diskutuju o četiri glavne teme i sažmu svoje odgovore u tri glavna koncepta koja dele svi članovi grupe.

- Šta su mladi učesnici naučili o starijim učesnicima?
- Šta su stariji učesnici naučili o mladima?
- Šta nam se dopalo/šta nam se nije dopalo u aktivnostima?
- Koje aktivnosti bi se mogle dodati ili produbiti u radionici?

Modul 5

Scenario lekcije: Napredni nivo

Potrebno vreme (u minutima)	180 minuta
Potrebni materijali / oprema	stikeri, A3 papiri, tabla, markeri, olovke štampani šablon alata
Razvijeno znanje i veštine	(Na primer: znanje o društvu, klimatskim promenama, mekim veštinama itd.)
Scenario lekcije: obim / cilj	(Spomenite tri cilja koje će učesnici postići na kraju svake lekcije)
Ukupno trajanje lekcije	3 sata

Imajte na umu: Za napredni scenario lekcije preporučujemo rad grupe na realnom projektu. Idealno bi bilo raditi na projektu zajednice/socijalnom projektu koji je potrebno osmisliti na inkluzivniji način iz međugeneracijske perspektive.

Opis aktivnosti obuke

Trajanje: 45 minuta

Ciljevi: aktivno slušanje, mapiranje veština grupe, upoznavanje na ličnom i profesionalnom nivou.

Aktivnost 1 - Upoznajmo se: Mapiranje kapaciteta

- Podelite učesnike u parove: 1 mladi učesnik / 1 stariji učesnik.
- Svakom učesniku dodelite karticu za mapiranje kapaciteta („Capacity Building Card“) i zamolite ih da intervjuišu osobu iz svog para i popune karticu njenim odgovorima (30 minuta).
- Na tabli napišite kategorije sa kartice za mapiranje kapaciteta.
- Zamolite svakog učesnika da sažme odgovore svog para na lepljive papiriće, po kategorijama, i da ih postavi na odgovarajuća mesta na tabli.
- Napravite osvrt na temu mapiranja različitih veština, očekivanja, ciljeva i faktora stresa u grupi kako biste ih učinili svesnijim raznolikosti ličnosti i korisnih veština kojim svako može da doprinese projektu.

Aktivnost 2 – Korisnički profili

Trajanje: 45 minuta

Ciljevi: projektovanje na sebe, procena potreba i izazova, razvijanje empatije.

Korisnički profil je alat koji predstavlja tipičnog ili idealnog korisnika usluge koja se osmišljava.

Svaki profil dobija ime, životnu priču, ciljeve i specifična iskustva koja ga čine jedinstvenim. Profili se kreiraju kako bi se bolje razumele potrebe, motivacije, želje i izazovi korisnika.

- Podelite učesnike u mešovite grupe. Zamolite ih da kreiraju **dva korisnička profila**, po jedan za svaku generaciju, uzimajući u obzir projekat na kojem rade.
- Svaka grupa će predstaviti šablone svojih korisničkih profila ostatku grupe.

Aktivnost 3 – Zajednička osnova: Poređenje korisničkih putovanja

Trajanje: 90 minuta

Ciljevi: praktična primena procene potreba, samorefleksija kroz „stavljanje u tuđe cipele“, razmišljanje o zajedničkim osnovama, razumevanje tuđih potreba.

- Zamolite grupe da kreiraju dva korisnička putovanja („User Journey“), po jedno za svaki korisnički profil koji su prethodno osmislili.
- Once they have created the two User Journey, ask them to create a third one in which to find a common ground between the young/senior User Experience of the project. Nakon što kreiraju dva korisnička putovanja, zamolite ih da osmisle treće korisničko putovanje koje će predstavljati zajednička osnova između iskustava mladih i starijih korisnika u kontekstu projekta.
- Svaka grupa će predstaviti svoje „Korisničko putovanje zajedničke osnove“ ostatku grupe.

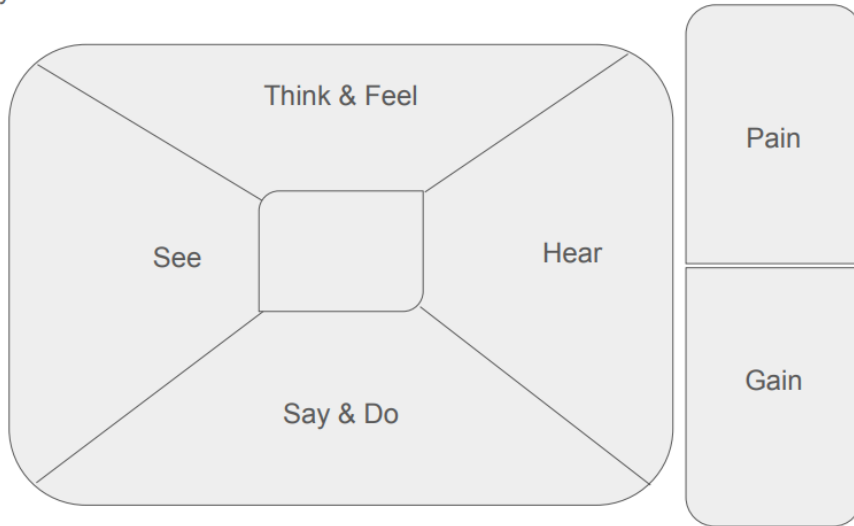
Procena / Evaluacija

Retrospektiva

Zamolite učesnike da sakupe sve materijale proizvedene tokom ovog procesa i organizuju ih kao umetničku retrospektivu s ciljem da publici prikažu proces i razmišljanja koja su dovela do kreiranja međugeneracijskog korisničkog putovanja.

Na tabli prikažite naučene lekcije o „drugoj generaciji“ i zamolite učesnike da se osvrnu na to kako im neka od tih saznanja mogu pomoći u njihovom sopstvenom iskustvu.

Empathy Interview

Capacity Building Card

Who?
name, age, 1 thing he/she is passionate about

Hard Skills

Soft Skills

Stress Factors

Expectations about the project

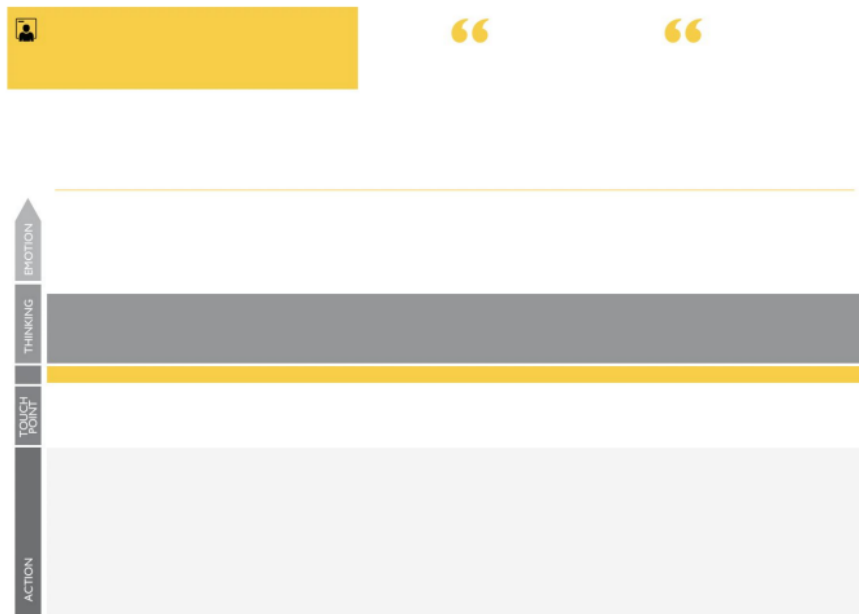
What I can bring

Goal: What I want to achieve in the project?

User Personas Canva

Stakeholder Name Age Profession City Lifestyle Typical quote “ ”	What does he/she like? 	What does he/she hate? 	
	Needs What needs/challenges he/she has that we can address?	Competences What skills and competences can he/she share to solve the challenge?	Goals What goals/scopes he/she has that we can support?

User Journey Experience Map

Modul 6 – Socijalna ekonomija i klimatske promene

Scenario lekcije: Početni nivo

Potrebno vreme (u minutima)	180 minuta
Potrebni materijali / oprema	<ul style="list-style-type: none"> • Kartice sa ekološkim akcijama • Reciklirani materijali (npr. kartonske kutije, plastične flaše, stari časopisi, kartoni za jaja, prazne limenke, itd.) • Makaze • Lepak ili traka • Markeri, boje i drugi zanatski pribor • Male saksije ili posude • Zemlja za saksije • Seme ili sadnice (npr. bilje, cveće, povrće) • Kante za zalivanje ili boce sa sprejom • Baštenske rukavice (opciono) • Etikete ili markeri za označavanje saksija • Kecelje ili stare košulje za zaštitu odeće • Stolovi ili radne stanice za sadnju • Laptop • Projektor
Razvijeno znanje i veštine	<p>Veštine: komunikacija, timski rad, kritičko razmišljanje, rešavanje problema, kreativnost, praćenje instrukcija, samorefleksija, empatija, društvena odgovornost i inicijativa, veštine prezentacije</p> <p>Ishodi učenja: Socijalna ekonomija (definicija i razlika od tradicionalnih biznisa), ekološke akcije, uticaji klimatskih promena, Unapređenje znanja, sadnja i nega biljaka, dnevne ekološke akcije.</p>
Scenario lekcije: obim / cilj	<p>Objašnjavanje pojma društvene odgovornosti i njene povezanosti sa životnom sredinom. Do kraja lekcije, deca će moći da objasne kako preduzeća ili pojedinci mogu doneti izbore od kojih će imati koristi i ljudi i planeta.</p>

	<p>Identifikovanje načina da se živi održiviji način života. Kroz različite aktivnosti, deca će steći znanje o radnjama koje mogu preduzeti u svakodnevnom životu kako bi smanjile uticaj na životnu sredinu.</p> <p>Pokazivanje kreativnosti i snalažljivosti u rešavanju ekoloških izazova. Scenario učenja će podstaći decu da kreativno razmišljaju i iskoriste svoju genijalnost da pronađu rešenja za probleme životne sredine.</p>
Ukupno trajanje lekcije	3 sata

Opis aktivnosti obuke

Početak radionice: Eko pantomima (15 minuta)

Eko pantomima je zabavna promena klasične igre, gde deca umesto da glume pojmove, glume ekološke akcije koje njihovi saigrači mogu da pogode! Ovo je odličan način da se na živahan i interaktivan način pojača učenje iz programa socijalne ekonomije i klimatskih promena.

Materijali:

- Kartice sa ekološkim akcijama

Instrukcije:

1. Podelite decu u dve ili više grupa.
2. Jedan igrač iz svake ekipe izlazi napred. Nastavnik daje svakom igraču karticu sa ekološkom aktivnošću (npr. sadnja drвета, vožnja bicikla, gašenje svetla).
3. Igrač tiho oponaša aktivnost kako bi njegova ekipa pogodila u okviru određenog vremenskog ograničenja (oko 30 sekundi je dobar početak).
4. Članovi ekipe viču predloge dok ne pogode tačno.
5. Dodelite poene ekipi koja tačno pogodi u zadatom vremenskom roku.
6. Nakon svake runde, novi igrač iz svake ekipe izlazi da oponaša novu aktivnost. Nastavite dok svi ne dođu na red ili dok ne prođe 15 minuta.

Pregled glavnih koncepata (40 minuta)

Materijali:

- Laptop
- Projektor

Instrukcije:

1. Ukratko pregledajte pojmove socijalne ekonomije i klimatskih promena koristeći jednostavan jezik i primere iz svakodnevnog života.
2. Održite grupnu diskusiju koristeći pitanja poput „Koje firme poznajete koje pomažu ljudima ili životnoj sredini?“ i „Kako mislite da se socijalna preduzeća razlikuju od običnih firmi?“
3. Koristite interaktivne online kvizove (15–20 pitanja) ili aplikacije kako biste istražili činjenice i uticaje klimatskih promena na zabavan i angažujući način.

Radionica recikliranja (60 minuta)

Materijali:

- Reciklirani materijali (npr. kartonske kutije, plastične boce, stari časopisi, karton za jaja, prazne limenke itd.)
- Makaze
- Lepak ili selotejp
- Flomasteri, boje i drugi materijali za ručni rad

Instrukcije:

1. Podelite decu u manje grupe od po 3–4 člana.
2. Prikažite deci kolekciju recikliranih materijala koje ste prikupili. Objasnite da je reciklaža proces u kome stare ili neželjene stvari pretvaramo u nove i korisne predmete!
3. Postavite izazov svakoj grupi da zajednički kreiraju nešto korisno ili umetnički zanimljivo koristeći dostupne reciklirane materijale. Primeri projekata:
 - Hranilice za ptice od plastičnih flaša
 - Držači za olovke od limenki
 - Ramovi za slike ili zidna umetnost od kartonskih kutija
 - Dekorativne korpe od stranica časopisa
 - Instrumenti za igru ili kostimi od raznovrsnih recikliranih materijala
 - Hoteli za insekte
4. Podstičite saradnju i kreativno rešavanje problema unutar grupa. Neka osmisle ideje, skiciraju nacрте i pomažu jedni drugima.
5. Kada istekne vreme, svaka grupa prezentuje svoje neverovatne reciklirane kreacije ostatku razreda!

Zabavna sadnja biljaka! (45 minuta)

Materijali:

- Male saksije ili posude
- Zemlja za cveće
- Semena ili sadnice (npr. začinsko bilje, cveće, povrće)
- Kante za zalivanje ili boce sa prskalicom
- Rukavice za baštu (opciono)
- Oznake ili flomasteri za obeležavanje saksija
- Pregače ili stara odeća za zaštitu garderobe
- Stolovi ili radne stanice za sadnju

Instrukcije:

1. Uvod
 - Okupite decu i predstavite aktivnost objašnjavajući da će danas saditi svoje biljke u saksijama.
 - Naglasite važnost biljaka za životnu sredinu i kako briga o biljkama može pozitivno uticati na planetu.
2. Demonstracija sadnje
 - Pokažite kratak primer kako se sade semena ili sadnice u saksije.
 - Pokažite kako se saksije pune zemljom, pravi rupa za seme ili sadnicu, pažljivo postavlja u zemlju i prekriva tankim slojem zemlje.
3. Praktična sadnja
 - Podelite decu u male grupe i dodelite svakoj grupi radnu stanicu sa potrebnim materijalima.
 - Vodite ih dok sade svoja izabrana semena ili sadnice u saksije, podstičući saradnju i izmene u radu.
 - Pružite pomoć i odgovarajte na pitanja o sadnji ili nezi biljaka.
4. Personalizacija oznaka za saksije
 - Nakon sadnje, obezbedite oznake ili flomastere za personalizaciju saksija.
 - Ohrabrite ih da napišu ime biljke koju su zasadili ili ukrase oznake crtežima ili nalepnicama.
5. Nega biljaka
 - Ukratko razgovarajte o važnosti redovnog zalivanja i nege biljaka.
 - Pokažite kako pažljivo zalivati biljke koristeći kante za zalivanje ili boce sa prskalicom i podsetite ih da saksije stave na sunčano mesto.

Samorefleksija (10 minuta)

Postavite deci pitanja kako biste ih podstakli na razmišljanje o tome šta su naučili:

- Koja vam je aktivnost danas bila omiljena?
- Šta ste naučili o socijalnoj ekonomiji i klimatskim promenama?
- Da li vas je nešto iznenadilo?
- Šta možete da radite u svakodnevnom životu kako biste bili ekološki odgovorniji?

Evaluacija aktivnosti (10 minuta)

Nastavnik pominje sledeće aspekte aktivnosti, a svako dete ocenjuje ih ocenama od 1 do 3:

- Ekološke pantomime
- Radionica reciklaže
- Sadnja biljaka
- Ponašanje razreda
- Nastavnik

Nakon svakog aspekta, nastavnik može zamoliti nekoliko dece (posebno onih koji su dali nižu ocenu) da iznesu svoje mišljenje i objasne zašto su dali tu ocenu.

Modul 6

Scenario lekcije: Srednji nivo

Potrebno vreme (u minutima)	180 minuta
Potrebni materijali / oprema	<ul style="list-style-type: none">● Spisak ekološki prihvatljivih stvari ili radnji koje treba pronaći (npr. materijali koji se mogu reciklirati, uređaji za uštedu energije, održive prakse)● Držač za papir● Drvene ili hemijske olovke● Nagrada za pobjednički tim● Laptop● Projektor● Tabla● Marker/olovke● Pametni telefoni/tableti (sa mogućnošću snimanja video zapisa)
Razvijeno znanje i veštine	<p>Meke veštine: komunikacija, timski rad, kritičko razmišljanje, rešavanje problema, kreativnost, praćenje uputstava, samorefleksija, istraživanje, liderstvo, donošenje odluka, upravljanje vremenom, empatija, društvena odgovornost i inicijativa</p> <p>Ishodi učenja: Socijalna ekonomija (definicija i razlika u odnosu na tradicionalni biznis), Ekološke akcije, Uticaji klimatskih promena, napredno recikliranje.</p>
Scenario lekcije: obim / cilj	<p>Objašnjavanje pojma društvene odgovornosti i njene povezanosti sa životnom sredinom. Do kraja lekcije, deca će moći da objasne kako preduzeća ili pojedinci mogu doneti izbore od kojih će imati koristi i ljudi i planeta.</p> <p>Identifikovanje načina da se živi održiviji način života. Kroz različite aktivnosti, deca će steći znanje o radnjama koje mogu preduzeti u svakodnevnom životu kako bi smanjile uticaj na životnu sredinu.</p>

	Pokazivanje kreativnosti i snalažljivosti u rešavanju ekoloških izazova. Scenario učenja će podstaći decu da kreativno razmišljaju i iskoriste svoju genijalnost da pronađu rešenja za probleme životne sredine.
Ukupno trajanje lekcije	3 sata

Opis aktivnosti obuke

Početak radionice: Ekološka potraga za blagom (30 minuta)

Materiali:

- Lista ekološki prihvatljivih predmeta ili aktivnosti (npr. reciklažni materijali, uređaji za uštedu energije, održive prakse)
- Držači za papir
- Olovke ili hemijske olovke
- Nagrada za porednički tim

Instrukcije:

1. Podelite decu u male timove.
2. Svakom timu obezbedite listu ekološki prihvatljivih predmeta ili aktivnosti koje treba pronaći u određenom prostoru (npr. školsko dvorište, lokalni park).
3. Postavite vremensko ograničenje za potragu za blagom (oko 20 minuta).
4. Timovi treba zajedno da rade kako bi pronašli i zabeležili svaki predmet ili aktivnost sa liste.
5. Tim koji pronađe najviše predmeta ili završi najviše aktivnosti u datom vremenskom roku osvaja nagradu.
6. Nakon ekološke potrage, okupite timove da diskutuju o svojim pronalascima i podele nove ekološke prakse koje su otkrili.

Pregled glavnih koncepata (15 minuta)

Materijali:

- Laptop
- Projektor

Instrukcije:

1. Ukratko pregledajte koncepte socijalne ekonomije i klimatskih promena koristeći jednostavan jezik i primere iz svakodnevnog života.
2. Olakšajte grupnu diskusiju uz pitanja poput: „Koje firme poznajete koje pomažu ljudima

ili životnoj sredini?“ i „Kako mislite da su socijalna preduzeća drugačija od običnih firmi?“

Snimanje filma o klimatskim akcijama (120 minuta)

Materijali:

- Tabla ili projektor
- Markeri/hemijske olovke
- Pametni telefoni/tableti (sa mogućnošću snimanja video zapisa)

Instrukcije:

1. Razrada ideja i istraživanje (45 minuta):
 - Podelite učenike u male grupe..
 - Održite brzu sesiju razrade ideja na beloj tabli ili projekcionom ekranu. Postavite pitanje: „Koji su načini na koje klimatske promene utiču na različite zajednice?“ Podstaknite brzu razmenu ideja i zapišite ih.
 - Na osnovu prikupljenih ideja, neka svaka grupa izabere jedan konkretan aspekt klimatskih promena i njihov uticaj na određenu zajednicu. Usmerite učenike da koriste telefone/tablete za istraživanje ove teme na internetu ili kroz unapred pripremljene resurse.
2. Pisanje scenarija i dizajn filmske priče (45 minuta):
 - U okviru svojih grupa, učenici pišu kratak scenario. Podstaknite ih da razmotre sledeće:
 - Kome se obraćaju? (npr. svojoj generaciji, lokalnoj zajednici)
 - Koju ključnu poruku žele da prenesu gledaocima? (npr. porast nivoa mora ugrožava obalne zajednice)
 - Fokusirajte se na jasnu poruku koja se prenosi kroz upečatljiv slogan, kratku priču ili vizuelne elemente.
 - Dizajn (Opciono): Grupe mogu na papiru nacrtati jednostavan dizajn filmske priče, skicirajući ključne scene koje žele da snime za svoj film.
3. Snimanje i produkcija (45 minuta):
4. Učenici koriste pametne telefone/tablete za snimanje filma prema scenariju i dizajnu filmske priče. Podstaknite kreativno korišćenje okoline, dostupnih rekvizita (odeća, znakovi) i kratkih kadrova.
5. Deljenje i diskusija (30 minuta):
 - Neka svaka grupa predstavi svoj film razredu. Ohrabrite ih da ukratko objasne svoju izabranu temu i poruku koju su želeli da prenesu.
 - Održite diskusiju o različitim filmovima. Razgovarajte o značaju kolektivne akcije, mogućim rešenjima i načinima uključivanja.

Samorefleksija (10 minuta)

Postavite deci pitanja kako bi razmislila o onome što su naučila:

- Koja ti je bila omiljena aktivnost danas?
- Šta si naučio/la o socijalnoj ekonomiji i klimatskim promenama?
- Da li te je nešto iznenadilo?

- Šta možeš da radiš u svakodnevnom životu da to bude ekološki prihvatljiviji/a?

Evaluacija aktivnosti (5 minuta)

Nastavnik navodi sledeće aspekte aktivnosti, a svako dete ocenjuje ih od 1 do 3:

1. Ekološka potraga za blagom
2. Snimanje filma o klimatskim akcijama
3. Ponašanje razreda
4. Nastavnik

Nakon svake ocene, nastavnik može pitati decu (posebno one koji daju nižu ocenu) za njihovo mišljenje i razlog za datu ocenu.

Modul 6

Scenario lekcija: Napredni nivo

Potrebno vreme (u minutima)	180 minuta
Potrebni materijali / oprema	<ul style="list-style-type: none"> • Bela tabla ili projektor • Markeri ili olovke • Veliki listovi papira (flipčart papir ili građevinski papir) • Markeri, bojice, olovke u boji (za dizajn logotipa) • Opciono: časopisi, novine (za elemente kolaža u dizajnu logotipa) • Merač vremena • Lepljive beleške • Građevinski papir (različite boje) • Makaze • Lepak • Opciono: pristup Internetu za istraživanje (na određenim materijalima)
Razvijeno znanje i veštine	<p>Meke veštine: komunikacija, timski rad, kreativnost, rešavanje problema, kritičko razmišljanje, istraživanje, liderstvo, javni govor, donošenje odluka, upravljanje vremenom, empatija, društvena odgovornost i inicijativa</p> <p>Ishodi učenja: Socijalna ekonomija (definicija i razlika u odnosu na tradicionalni biznis), Ekološke akcije, Uticaji klimatskih promena, preduzetništvo.</p>

Scenario lekcije: obim / cilj	<p>Objašnjavanje pojma društvene odgovornosti i njene povezanosti sa životnom sredinom. Do kraja lekcije, deca će moći da objasne kako preduzeća ili pojedinci mogu doneti izbore od kojih će imati koristi i ljudi i planeta.</p> <p>Identifikovanje načina da se živi održiviji način života. Kroz različite aktivnosti, deca će steći znanje o radnjama koje mogu preduzeti u svakodnevnom životu kako bi smanjile uticaj na životnu sredinu.</p> <p>Pokazivanje kreativnosti i snalažljivosti u rešavanju ekoloških izazova. Scenario učenja će podstaći decu da kreativno razmišljaju i iskoriste svoju genijalnost da pronađu rešenja za probleme životne sredine.</p>
Ukupno trajanje lekcije	3 sata

Opis aktivnosti obuke

Početak radionice: Dve istine i jedna eko-laž (15 minuta)

Instrukcije:

1. Predstavite igru „Dve istine i jedna eko-laž“.
2. Objasnite učenicima da će svaki od njih smisliti tri izjave o sebi: dve koje su istinite i jednu koja je laž, ali vezanu za zaštitu životne sredine.
3. Laž treba da bude uverljiva i povezana s ekološkim akcijama, ponašanjem ili interesovanjima.
4. Dajte učenicima nekoliko minuta da osmisle svoje izjave.
5. Kada budu spremni, učenici naizmenično iznose svoje tri izjave pred razredom.
6. Posle svake izjave, razred pokušava da pogodi koja je izjava laž.

Profesionalni Eko-Inovatori! (150 minuta)

Poziv za sve eko-ratnike! Ovaj izazov poziva učenike da oslobode svoju kreativnost i poslovne veštine kako bi razvili socijalno preduzeće koje se bavi ekološkim problemima.

Materijali:

- Bela tabla ili projektor
- Marker ili olovke
- Veliki listovi papira (papir za flipčart ili tvrdi papir)
- Marker, bojice, olovke u boji (za dizajn logotipa)
- Opcionalno: Časopisi, novine (za elemente kolaža u logotipu)
- Merač vremena
- Lepljivi papirići
- Građevinski papir (različite boje)

- Makaze
- Lepak
- Opcionalno: Pristup internetu za istraživanje (o specifičnim materijalima)

Instrukcije:

1. Formirajte svoj Zeleni tim (5 minuta): Počecemo formiranjem timova od 4-5 eko-šampiona.
2. Istražite i izaberite svoju misiju (45 minuta):
 - Podstaknite učenike da koriste internet ili udžbenike kako bi istražili ključne ekološke izazove. Mogu razmisliti i o problemima u svojoj zajednici.
 - Učenici diskutuju o svom istraživanju i glasaju o ekološkom problemu kojim će se njihov tim baviti.
 - Učenici odlučuju kome će njihovo socijalno preduzeće najviše koristiti.
3. Razmena ideja (40 minuta):
 - Tinejdžeri razrađuju osnovnu ideju svog socijalnog preduzeća: koji proizvod ili uslugu će ponuditi? Kako će se to direktno baviti odabranim ekološkim problemom?
 - Kako će proširiti glas o svom sjajnom preduzeću? Podstaknite diskusiju o marketinškim strategijama kako bi privukli pažnju svoje ciljne publike.
 - Vreme je da njihovo socijalno preduzeće postane finansijski održivo! Kako će odrediti cenu svog proizvoda/usluge? Ko su njihovi potencijalni partneri?
4. Svaki tim priprema prezentaciju kako bi ostatku razreda predstavio svoju ideju. Mogu napraviti jednostavan prototip svog proizvoda ili usluge. To može biti fizički model, okvir veb-sajta ili skripta za demonstraciju usluge.
5. Takmičenje savršenih prezentacija (45 minuta):

Svaki tim ima 5-7 minuta da predstavi svoje socijalno preduzeće razredu. Trebalo bi da pokriju sledeće:

- Ekološki problem kojim se bave.
- Svoju ciljnu publiku.
- Svoj proizvod/uslugu i prototip.
- Svoju marketinšku strategiju i poslovni model.
- Svoj logo i identitet brenda.

Zapamtite, jasna komunikacija i upečatljiva prezentacija mogu napraviti razliku! Nakon svake prezentacije, biće vremena za pitanja od strane razreda.

6. Glasanje i proslava (30 minuta):

Došlo je vreme da se izabere pobedničko socijalno preduzeće! Svaki učenik anonimno glasa za ideju koju smatra najuticajnijom i najrazrađenijom. Proglašava se pobednik.

Samorefleksija (10 minuta):

Olakšajte refleksiju o raznovrsnim idejama i snazi socijalnog preduzetništva u rešavanju ekoloških izazova.

Evaluacija aktivnosti (5 minuta):

Nastavnik spominje sledeće aspekte aktivnosti, a svaki učenik ocenjuje kako im se svidelo od 1 do 3:

1. Profesionalni Eko-Inovatori!
2. Ponašanje razreda
3. Nastavnik

Nakon svakog aspekta, nastavnik može pitati nekoliko učenika (posebno one koji daju nižu ocenu) za njihovo mišljenje i objašnjenje ocene.

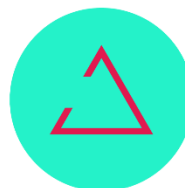

Co-funded by
the European Union

Better
Cooperate

Partners:

Comparative Research Network:

Funded by the EU. The views and opinions expressed are solely those of the author(s) and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Executive Agency for Education and Culture (EACEA). Neither the European Union nor the EACEA is responsible for them.

Project number: 2023-1-PL01-KA220-YOU-000158100

